

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VI. Núm. 290 - Barcelona, dijous, 23 d'agost de 1934

DE TOTES LES DICTADURES

La farsa plebiscitària del Tercer Reich

El dia 2 d'agost, el govern del Reich promulgava: «Les funcions de president del Reich són reunides a les de canceller del Reich. En conseqüència, els poders actuals del president del Reich passen al Führer i canceller del Reich Adolf Hitler.»

Després d'haver-se erigit en president de la República Imperial Alemanya, Hitler ha tingut la gentilesa de desafiar els seus súbdits a veure si eren prou gosats per a dir-li que no hi estaven conformes. Cap altre sentit seriós no pot tenir el plebiscit que es celebrà el passat diumenge per tot el territori del Reich, a fi de convalidar o, teòricament, anul·lar l'abús del dictador nazi. Un cop més s'ha manifestat l'estat d'abjecció en què ha de viure una gran part d'Europa, com a conseqüència de les misèries i els desastres de la guerra gran. La barbàrie i la destrucció de riquesa d'aleshores no podia sinó engendrar aquest caos.

Sigui el que es vulgui, no voldríem negar, però, que ens sembla que els resultats del plebiscit, més o menys trucats, responen a un sentir del poble d'Alemanya, i trobem pueril la cura d'alguns que volen observar moviments de minva o disconformitats remarcables.

Després del seu pas forçat cap a la Reichswehr, Hitler torna a tenir les proporcions d'una figura representativa del seu país.

Fins a quan? Es un home improvisat, un que fins fa poc ni era súbdit del Reich. Aquestes carreres solen estroncar-se de sobtada. Però per ara frueix d'una innegable popularitat i té qui la hi explota vulgues no vulgues. Si creiem la teoria democràtica de la sobirania del poble, l'elecció de Hitler, formalitats a part, és legítima.

Això quant a l'aspecte jurídic. Ara que molts confonen la doctrina democràtica de la sobirania del poble amb una afirmació tota mística d'infalibilitat de la voluntat popular. Aquesta opinió darrera és gratuïta i no té res a veure amb la democràcia. Esser democràta vol dir reconèixer com a únic sobirà el poble i abstenir-se de voler coaccionar-lo; però d'això a creure'l un oracle hi ha un abisme. Com els individus, els pobles tot sovint s'equivoquen i paguen els seus errors. L'elecció de Hitler, des d'un punt de vista polític, és tan vàlida com una altra, llevat algun defecte de forma més aparatós que real. Però davant de la consciència del món l'espectacle que dona Alemanya, com Itàlia, com d'altres nacions, és del triomf de les forces violentes i desafortunades contra la justícia i la serenitat. El cicle idòlatric que comença amb la divinització de l'Estat es clou amb l'atribució de virtuts messiàniques a tal o tal altre individu. Vivim en plena superstició. Índici de feblesa mental i de tots els ordres.

Tot just al poder suprem de la nació, Hitler es trobarà amb el conflicte dels seus anteriors partidaris amb els quals encara està molt lligat. Aquests, per tal d'impedir que els abandoni, li exigeixen unes persecucions que el solidaritzen per un vincle de sang amb el partit nacional-socialista. Les declaracions de Goebbels arran de saber-se el resultat del plebiscit són ben clares. Cal esclafar tot aquell que no sigui de l'església nazista. Ignorem fins a quin punt Hitler sabrà aguantar l'equilibri entre les dues forces contràries que volen utilitzar-lo: la Reichswehr i el partit. Però no és una tasca gens fàcil, sobretot tenint en compte que la llibertat del Führer està hipotecada pels assassinats del 30 de juny i amenaçada amb nous vessaments de sang. Es impossible construir un sistema estable a base de crear un Estat sempre en guerra civil i emboscada contra una part de la nació. Tard o d'hora, tot s'esfondra.

El món internacional, que no està gaire orientat sobre els detalls del que passa a Alemanya, té una impressió de conjunt més aviat penosa. El suposat testament del mariscal Hindenburg ha produït un efecte desolador. En un moment que tot trontolla és inoportú predicar els vells programes de la guerra. Per això molts creuen que es tracta d'una peça apòcrifa forjada amb vistes a les eleccions. Si és o no així, fa de mal saber; ara donada la moral peculiar dels homes del cop del 30 de juny, hom pot afirmar sense por d'equivocar-se que no s'haurien estat de falsejar la veritat si hi haguessin trobat algun avantatge. La seva manera d'ésser és incompatible amb tot escrupol de consciència en aquest i en molts

d'altres punts. Tota la història de l'activitat nazi dintre i fora d'Alemanya n'està plena de proves irrefutables.

Hitler autocrata, acosta, recula o simplement anul·la la restauració dels Hohenzollern? No és fàcil fer de profeta, però és innegable que hi havia una conxorxa per facilitar el desgast polític del «bell Adolf» i presentar davant del món la restauració

Hitler tancat a la fortalesa de Landsberg després del fracàs del «putsch» de 1924

com un retorn a l'ordre i al pacifisme. Continua encara?

Les dificultats d'ordre material amb què es trobarà el nou autocrata per tal de triomfar són enormes. Ell i els seus han creat una mística per fugir de les conseqüències de llurs desencerts. Però de vegades el desgavell i la ruïna són més forts que aquesta exaltació artificial de tot un poble; Hitler té un enemic no pas insignificant: la realitat i els fets de cada dia, i no fóra gens sorprenent que qualsevol dia les coses del Tercer Reich prenguessin un tomb impensat.

Com en la coneguda llegenda de l'aprenent del bruixot, Hitler, l'home més poderós d'Alemanya, no és amo de les forces que ha desencadenat. En el seu discurs de Hamburg ha presentat, per primera vegada, la Reichswehr com un dels dos suports del règim. L'altre suport, la massa fanatitzada per una propaganda intensiva i unes promeses continuament renovades, seguirà gaire temps el seu Führer?

Les dificultats interiors entremig de les quals es debat el país, més que minvar, han augmentat. Quant a la política internacional, el nazisme no ha fet més que anar de fracàs en fracàs.

La minva dels que han votat si, des del plebiscit del 12 de novembre de 1933 al diumenge passat, farà reflexionar aquest home? Vol dir el començ d'una virada de l'opinió alemanya? — Impossible de preveure-ho, perquè tot el que ocorre a Alemanya cau fora de les previsions de la raó.

Els Dijous — Blancs 23 D'AGOST

A la vila marimera hi ha feina gran. Les mestresses de les cases, mocador al cap i faldilles arromangades, emblanquinen amb escombreta tot l'espai que abasta la canya de les fatxades enretirades per múltiples capes de calç; pinten una sanefa blava al sòcol i unten les portes amb una barreja de petroli i oli de llinosa, com si prenguessin part en un concurs de neledat. Les noies reguen la calçada i les voreres, de banda a banda, sense oblidar els cossis de sota les barbacanes; penegen les cortines planxades, endrecen les entrades i treuen a fora les cadires d'espart. Entre dues llums, baixen a asseure-s'hi, mudades amb vestits de seda o de piqué senzill, però netes com una patena.

De la part alta de la població, pervenen uns tocs de gralla que van apropant-se. Tot d'una, apareixen al capdamunt del carrer les còrpores tirades dels gegants acabats de pentinar i drapats amb velluts resseguits de llentines:

—Guaita la gegantessa: li han fet la permanent!

—Prou que ho necessitava!

El gegant, en lloc de ceptre, porta una sarmant de cep primerenc i, per corona, un estrenyecaps escarlata. L'esquerreller dels cascavells conjuga amb els plans del sac de gemecs i es viu de les pregoneses dels tabals, els espetecs de les piles i el rebruny de les tronades. Els cercolets, guarnits de tarlatanes, traginen un àngel estarrufat, de comèdia d'Henri Ghéon, que aixeca una espasa, talment com si anés a dir: «La garde de l'épée, c'est la prière; la lame, c'est l'action». Però, és clar, no diu res d'això: cantusseja una quarteta que no entén ningú, ni amb prou feines ell, perquè darrera ve el xivari dels pastorets fent petar la bassetja; els balls de bastons, amb calces blanques i vió vermell, trucant de dret, de revés i per sota la cama; les gitanes lluint un bigoti insolent, amb mocador d'herbes i enagos; els diables amb clàmides de xar-pellera, engenant carretilles, i la moixiganga, amb barret blanc de copa baixa, exornat amb escarapella i flors de roba, brusa fina i corbata amb nus de carreter. Els icons, dalt els tabernacles, entre quatre alxes arborades, tremolen al so dels clarinets i dels trombons viatants. La bandera gremial s'ajup sota els fils elèctrics.

Vora la mar, el seguici xiroi agafa un aspecte fantàstic de ballet rus i, en guanyar el baluard, apara l'apoteosi d'un espectacle de revista. Castells i pilars de carn humana s'alcen joiosament enmig d'un esclat de foc i ruixims d'espurnes. La fera-foguera obre els brolladors en erupció volcànica i el setrot del lucifer prova d'escarnir-la. El baf de cera cremada, de sofre i de suor desafia la brisa marina i el perfum dels cossos femeníns, flanquejats de vares de gessé i gardenies.

La rarsa del conjunt atreu la curiositat dels estiuejants estrangers, que fan uns ulls com uns taronges. Tan aviat voldrien pendre-s'ho a broma com deixar-se vèncer per l'emoció. Llur impermeabilitat per a l'eufòria mediterrània els decanta, però, cap a la facècia:

—What does it mean?

—A religious rite, I think.

—Very shocking, indeed!

De tornada, els balls s'estacionen als portals de la gent de diner i renoven la gatzara. Si pareu l'orella, sentireu d'act d'allà:

«...Capità de la quadrilla — el bon dia us he donat — a vós, a la companyia — i al darrer de cap a cap.»

«...Jo sóc gitana honrada — que per nom em diuen Bamba; — gitana més presumida — en el món no n'hi ha d'altra — per cantar, per florir — per tocar les castanyoles...»

«...Aquí veuran llengües — de peus, de mans i de cames...»

Un morteret llança el primer avís per als focs artificials. Tot just si heu començat a sopar! — S.

MIRADOR INDISCRET

Manca d'imaginació

Ja fa uns quants anys que circula aquell conte de l'inspector d'ensenyament que, en una visita pròpia del càrrec, es troba que cap alumne no sap l'autor d'una obra mestra i, en anar-se'n del poble i, explicar el cas, el seu interlocutor li fa:

—Així, vostè se'n va sense haver pogut saber qui ha fet el *Hamlet*? (o el *Quixot*, o qualsevol altra, a gust del que explica el conte).

Però es veu que En Solervicens no sabia aquesta anècdota, o s'ha cregut que els lectors de *La Veu* no la sabien, perquè en la seva *Llanterna*, un dia que devia anar curt d'imaginació, l'aplica a uns esquerrans dels quals — és clar! — no diu el nom.

Ja és tenir per ignorants els lectors de *La Veu*!

Esquerrisme?

Per bé que no ho sembli, encara surt un setmanari que no és ja ni ombra del que havia estat i que es titula *La Campana de Gràcia*.

Sota de la capçalera, fa constar: «Setmanari dels esquerristes catalans».

L'altre dia, per un atzar, vàrem poder veure el número corrent. Només publicava tres anuncis, tots tres de meubles de no massa categoria.

Pel seu mal cap

Chez les Nudistes és un conegut cabaret de París, el nom del qual va anar pels diaris sobretot quan l'actriu Gaby Morlay va recórrer als tribunals per haver-se reconegut entremig de les personalitats pintades nudes a les parets del local: Tardieu, Chéron, Paul-Boncour, etc. Ara un pedaç de paper dient que Gaby Morlay marxà del fosc per ordre de la Justícia, tapa la cara de l'actriu.

Fa uns quants dies, els assistents a aquest cabaret pogueren veure un número improvisat. El *régisseur* sollicità quatre balladors d'entre el públic per a altres tantes *girls* més o menys nudistes. Després de moltes vacil·lacions, foren trobats els quatre voluntaris. Un era un germànic gairebé de les proporcions de Carnera; un altre era només un pes gall.

A aquest darrer, al cap d'una estora, li va semblar que més que ballar feia els gegants i provà de fugir del quadro escènic que li feien representar, però el públic protestà a peu dret.

I el menut Charles Sentis, secretari del conseller de Finances de la Generalitat, es va veure obligat a evolucionar com un *boy* de revista mal assajada, entremig de *girls* entrenades i provant de fer, com elles, *détachés i ronds de jambe*.

Sort que el conseller no el veia!

La primera notícia

Amb paper del Casino Piscina Restaurant Platja d'Or, de Sitges, va arribar a les redaccions, la setmana passada, una gaseta anunciament una *Grand Vetllada benèfica al Teatre Retiro de Sitges* que val la pena que reproduïm tan textualment com ho hem fet amb el títol.

Aquest model de literatura, gramàtica i ortografia diu exactament:

«Reservem al nostres lectors a títol de notícia sensacional la reaparició de la famosa recitadora de la poesia clàssica Aurea de Sarrà. Serà precisament sota el cel meravellós de Sitges i en un dels seus mes formosos recons, el Teatre Del Retiro. Malgrat el llarc temps que ha transcorregut des de les darreres i mol afortunades representacions que Aurea de Sarrà va donar al «Orfeó Català de la nostra Ciutat, al Teatre Espanyol de Madrid i al Eslaba de Valencia».

Dingú de vosaltres aurà oblidat els calts accens, les actituds pletòriques de sentiment i la varietat d'estil i de matjocs que

han compost els programes que tantes voltes han estat fruites per les nostres orelles.

«I es are quant sobtadament arriba a nostres la notícia de que Aurea de Sarrà reuiu per l'art, i el proper dia 16 amb una gesta mol seva digna de l'ànima que sap capir les grans tragèdies que empenyen les poesies clàssiques ofereix la gentileza del seu art en favor de una obra benèfica. L'escena del teatre del Retiro de Sitges serà el digne marc i aquest gest que per si sol analitza a Aurea de Sarrà que amés del seu valor com artista vol mostrarnos una vegada més la grandesa dels seus sentiments.

«En el programa figura la magnífica composició de *Medea* obra còmbre del grand dramaturg Anmbrosi Carrión.»

Què hi fa En Carrión a *pan y cuchillo* a casa l'Aurea? Ens costa de creure que aquesta gasetilla l'hagi escrita ell, com s'ha fet córrer.

La retirada d'Aurea de Sarrà

Envejosa de la popularitat d'Hipòlit Làzaro, que a Sitges ja té una barca que porta el seu nom, Aurea de Sarrà en saber que la societat recreativa subrencia «El Retiro» anava a celebrar un festival a profit de les colònies escolars d'aquella vila, s'ofereix per a exhibir les cadències del seu cos de nimfa egea, com li diuen els seus satèl·lits, tot mostrant aquells cèlebres retrats que representen la coneguda badalonina arrapada a les runes d'un teatre grec.

Els organitzadors, que ja havien experimentat el consegüent ensurt en veure-la eixir de la platja immediata a la piscina, deliberaren llargament sobre la conveniència d'acceptar els oferiments de la dansarina del temple de Karnak i, essent tots dels parer que de la dona de les fotografies a l'actual banysta hi ha una grossa diferència, acordaren, en vista d'aquest *guany* lamentable de línia, que en lloc de dansar, recités.

Sempre galants, però, li donaren aquesta excusa:

—Ho sentim moltíssim, però l'arquitecte de la casa ens ha recomanat que, per poc que es pugui, no es balli a l'escenari, perquè les taules no tenen gaire resistència...

Pitjor el remei que la malaltia

Ambrosi Carrión, company inseparable, a la platja i al Passeig Marítim, d'Aurea de Sarrà, i ensems convidat perpetu a la seva taula, es considerà una mica ofès, però reaccionà de seguida en adonar-se de la magnífica ocasió que se li oferia per a divulgar una de les seves tirallongues poètiques, intitulada *Cançoner de la mar*.

El públic que, en dir veritat, assistí a la vetllada, més que per altra cosa, per sentir el baríton Ricard Fusté, no es podia aguantar els badalls davant l'ex-dansarina, esdevinguda recitadora de les estrofes del seu pupíl, al punt que una noia de la colònia estiuejant exclamà, ben perceptiblement:

—Quin cançoner més cançoner!

Només que aficionats!

Després del festival, uns quants concurrents anaren al Bar Xatet a fer el respop i, tot esperant que els fos servit el plat de popets amb seba, comentaven l'èxit de la vetllada, en la qual es donà a conèixer un baríton aficionat de la població:

—Fixat! que, si no arriba a ésser En Fusté hauria resultat una funció d'aficionats: Sardà, Sarrà, Carrión...

Tants caps tants Calvets

Són nombrosos els Calvets que intervenen en les diverses activitats que desplega Ràdio Associació. Això a hores d'ara ja comença a presentar els seus conflictes. No fa pas gaires dies un aspirant a conferenciant hagué — diuen — d'escoltar aquesta pregunta d'un dels caps de Ràdio Associació:

—I a vostè quin Calvet l'envia?

Aclaracions

Màrius Calvet, el conegut crític de cinema, s'ha fet pelar el cap al zero, per raons de salut, diuen.

El primer amic que tingué la sorpresa d'adonar-se d'aquesta reforma capilar, sembla que li dedicà la següent plaserteria:

—Ja ho veig. T'has fet tallar els cabells per tal d'ésser més calvet que mai.

Motius

En Piera, el que fou famós jugador del F. C. Barcelona, aquest estiu s'ha fet destacar com a dinàmic organitzador de *bolos* futbolístics de festa major. Com que l'organització i els desplaçaments tenen tot l'aire d'un espectacle de circ, els asos que integren la *torneé* sembla que ja han tret un motiu pintoresc a En Piera.

Li diuen «el Frediani esportiu».

Bon deixeble

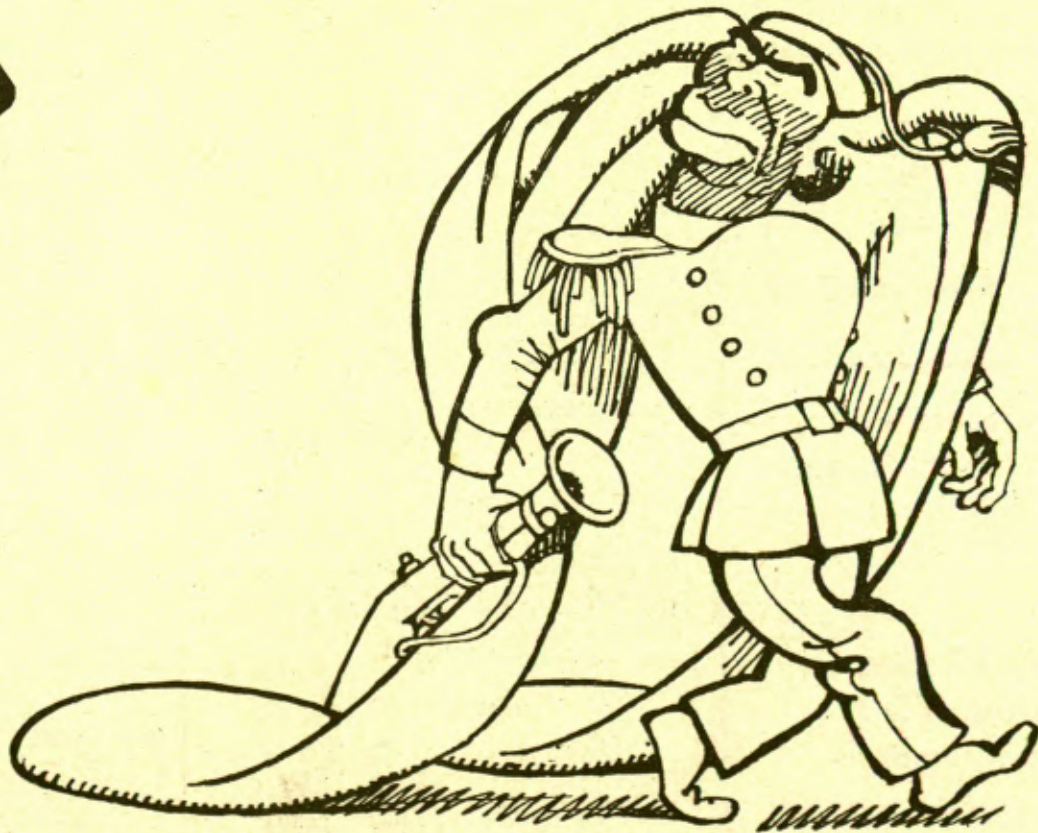
Els diaris esportius fan remarcar les activitats que En Piera acostuma a abarcar durant aquests *bolos* estiueus. L'ex-defender dels colors blau-grana fa de promotor, de mànager i de jugador alhora.

S'espera que a *La Publicitat* li encarregaran un gran reportatge esportiu explicant aquest *misèri* gairebé digne d'un Leon Sée, el mànager de les discutides astúcies.

Peces sobreres

La confecció dels pressupostos de la Generalitat ha estat una cosa realment laboriosa.

Tot i així, potser no és possible afirmar en absolut que les xifres hagin sortit

Diu que ja es veuen les orelles

LA TRANSFORMACIÓ D'UNA ENTITAT

El C. A. D. C. I., la J. D. i la M. O. M. C.

del tot anivellades. Un cop formulats i aprovats, i en posar-los en marxa s'han trobat les petites falles que, no sabem si per la precipitació o que, contenien. A l'hora d'anar a cobrar, una vintena d'individus de la plantilla especial de Cèdules i Contribucions s'han trobat sorpresos: no tenien consignació.

No és probable que les places estiguessin compromeses a altra gent, però als afectats no els ha fet gens de gràcia que a última hora hagin hagut de fer el paper de peces sobrees del rellotge del primer pressupost de la Catalunya autònoma.

Un auto sense xofer

No han estat pas sols els de Cèdules i Contribucions a rebre els favors de l'oblit involuntari en el pressupost. En anar a cobrar, el xofer del conseller de Finances s'ha trobat que la seva consignació no constava enlloc.

—Com s'entén?—diu que va exclamar—. Us creieu que el conseller es porta ell mateix el cotxe? Us creieu que corre tot sol? Naturalment, el xofer no s'ha quedat sense sou, però ha hagut d'ésser extret de la consignació que per despeses generals té assignades el cotxe. Això vol dir que quan aquesta s'acabi, el conseller de Finances no tindrà més remei que costejar-se la benzina.

Lògica

A la Rambla del Centre, davant el carrer Nou, sempre hi ha grups de taurífils que discuteixen sobre les incidències de les corrides.

Fou el dia que els diaris publicaven la notícia de la mort del torejador Sánchez Mejías. Un aficionat, amb el diari als dits, davant dels ulls, digué amb veu alta i profundament afectada:

—Oh! Se ha muerto!

Un que passava, respongué tot caminant: —Home, no té res d'estrany! La cosa estranya fóra que hagués nascut...

Més difícil

L'agent de policia senyor Sanxo, en una reunió del Centre de Dependents, va actuar de delegat governatiu. Com sempre, com en totes, els incidents abundaven i els cops de puny es prodigaven amb escreix.

Dies després, comentant-ho, deia davant un grup d'amics seus:

—Sí, sí, tot el que vulgueu... Té raó la Junta, però també en té la minoria... Jo només us dic que prefereixo un ple de la C. N. T. que no pas una assemblea general de qualsevol secció del C. A. D. C. I.

Jo estigui bé...

La Publicitat d'avui fa un parell de dijous publicava un clíxé a primera plana en el qual es veien els consellers de la Generalitat de Catalunya reunits al volt d'una taula, a Santa Cristina.

Tots els consellers, àdhuc el president, hom els veia asseguts en actituds incòmodes per tal de poder fer més fotogràfic el grup. L'únic conseller que estava realment assegut al voltant de la taula, repapat com es sol dir, era el d'Economia i Agricultura, senyor Comorera.

—Aquests socialistes mancats de modals! —s'exclamava, en un centre d'Esquerra, un rabassaire amic incondicional del senyor Companys.

Pastisseria

S'ha pogut comprovar que algunes pastisseries, més o menys elegants, són el refugi d'un monarquisme mansuet però no exempt de picardia. Avesades a lligar els tortells i les capses de dolços amb la cinta bicolor, serveixen tan fixada a la retina aquella combinació de dues franges vermelles sobre fons groc, que encara que volguessin no sabrien desacomodarse'n.

L'altre dia, unes noies de Penya Blanca, assabentades que en una dolceria de la Rambla de Catalunya podrien contemplar una lleporellia francament monàrquica, s'hi donaren cita per tal d'adquirir-la amb certa solemnitat, però en ésser davant la vitrina, experimentaren un gran desencís, perquè es tractava d'una plata de cucuruxos de gema ajeguts i «contrapuntats» que, en col·locar-los drets el dependent dintre la capsa, perden tota significació.

—Fugadidad de las cosas humanas! —mormolà, compungida, la senyoreta Maria Flequer.

La setmana que ve continuarem la publicació del reportatge de Francesc Oliva: Hi ha presoners espanyols al Marroc?

La setmana passada foren jornades de fort trontoll per al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria. Aquesta entitat que, degut al seu gloriós historial, ja és una institució arripada al cor de Catalunya, passà una crisi de nervis violentíssima que en aquestes hores ja ha estat sortosament superada.

No és la primera vegada que el C. A. D. C. I. ha passat per la prova dura de les lluites intestines, les més anorreadores i perilloses. Els seus trenta anys de vida n'han vistes de tots colors. Ja uns vint anys enraera es produí un moviment passional semblant a l'actual, en què els bàndols i les minories contra les majories semblaven, entredevenint-se, havien d'acabar esquarterant l'obra comuna. L'època, però, més delicada per què passà el prestigiós casal de la Rambla de Santa Mònica, fou durant el cicle ominós de la dictadura, quan els pistolers dels Sindicats Lliures capitanejats pel Sales l'assaltaren i li buidaren materialment les caixes —llur exclusiu objectiu perseguit.

Sempre, però, la vitalitat del Centre —llegeixis patriotisme, esperit de sacrifici i amor profund dels seus associats— sortí triomfant de les escomeses i dels mals vents.

Suara, un altre moviment passional encès entre els socis, basat en les concepcions particulars de l'evolució social i política que informa els principis sobre què el Centre troba la vida, ha agitat l'oceà dels seus mers de socis. El moviment començà ara fa un any. Un mes després naixia la intitulada Minoria d'Oposició Mercantil del C. A. D. C. I., que eixamplà la seva influència en guanyar-se la vaga que la dependència mercantil féu el mes de novembre darrer.

Aquest moviment minoritari contra el Consell directiu representant la tradició i el sentimentalisme per les parets pairals, anà creixent a cada reunió de secció que es celebrava fins a culminar amb l'esclat victoriós de l'assemblea general que tingué efecte el passat divendres. Aquest triomf que donà la victòria a l'oportunitat just un any després de cristallitzar, no dubtem a dir que serà beneficiós per al Centre. La Minoria que, com tot moviment d'oportunitat, es manifestava tumultuosament, ara, en compartir la responsabilitat del regiment del Casal dels Dependents, haurà forçosament de pendre un sentit constructiu. Si no...

I ara, després d'aquest breu preàmbul a guisa d'antecedent, passem a l'anècdota. Les múltiples assemblees celebrades ens donaran material a bastament...

LES ASSEMBLEES GENERALS

Cada any, al mes de juny, són celebrades les assemblees generals de les Seccions Permanents del Centre. La tongada assembleista, enguany fou inaugurada per la Secció de Propaganda Autonomista.

S'ha parlat molt dels escàndols que es produïren en totes les reunions de Secció. El motiu que originava els aldarulls era degut a l'acord pres pel Consell Directiu d'haver expulsat del Centre uns quants companys de la Minoria per llur actuació de l'any passat, entre els quals hi havia el cap del moviment minoritari, Pere Aznar.

Aquest acord, considerat arbitrari, naturalment, pels adscrits a la M. O. M. C., feia que hom intentés discutir-lo a cada reunió, cosa que no era permesa per la mesa de Secció respectiva puix que, deien, era un punt privatiu del Consell General. Els «minoritaris», fent-se forts a voler discutir en les assemblees de Secció l'acord esmentat, aprofitaven aquest fet com a bandera d'agitació i de proselitisme. Efectivament, a cada nova assemblea es veien créixer dins les urnes els progressos de captació de socis que feia la Minoria, fins aconseguir ja la victòria quan tingué lloc l'assemblea de la Secció d'Organització i Treball.

Aquesta sèrie de reunions es distingien per la violència verbal dels oradors de l'una i de l'altra banda. Terminologia cantellada que feia vibrar la massa de socis en ritmes d'onades avalotades i que obtenia, moltes vegades, que hom abandonés llur seient per mesclar-se dins un laberint de punys closos que queien enèrgics en unes mandíbules o que portaven un col·lapse a la normal funció de l'òrgan digestiu. Una vegada es produí un d'aquests incidents a l'estrada on es trobava la mesa presidencial. Renecs, imprecacions de tota índole, contraccions facials, punys tancats, gemes... Uns minuts d'una dinàmica desesperada entre directius, delegats de l'autoritat i massa neutra. Després, simplement, macadures i laments, amb algun fil de sang escorrent-se per la comissura dels llavis, com així pot acreditar-ho un delegat limfàtic i bon jan anomenat Martínez.

Passats aquests moments de turbonada, les coses tornaven a una aparent normalitat que no podia durar més de mitja hora.

Una d'aquestes respectables veïnes, una vegada amenaçada: —Demà ho aniré a dir al senyor Pi i Sunyer, que és amic de casa...

Els reunits callaven prudentment i es limitaven a tancar els balcons i a nedar dins l'espessa densitat de la suor comuna, del fum i dels discursos.

Una vegada la Minoria convocà un ple extraordinari, per tal de designar els noms que havien de figurar en les candidatures. No cabent al seu domicili social, llogaren el pis del damunt en el qual, llavors, hi havia una de tantes fraccions del partit Federal. Tot d'un plegat es senten, al carrer, bruits d'uns motors d'auto i d'uns frens que actuen enèrgicament. Uns moments després irrompen dins la sala dels reunits uns agents de l'autoritat. «Detinguts per reunió clandestina!», diuen. Però no passà d'aquí la cosa; una comunicació telefònica a Comissaria aclarí que la reunió estava autoritzada com es pertany, sinó que la instància ad hoc s'havia retardat un xic...

A desgrat de les dificultats de tota mena, especialment econòmiques, amb què topaven els «minoritaris», no per això cediren. Ans duplicaren llurs esforços de voluntat. «La tenacitat —deia un acusat dirigent— obra miracles, tal com ho va dir no recordo si Plini el kaiser».

El Consell General que s'havia de celebrar com a cloa de les assemblees de Secció, convocat pel dia de Sant Joan, fou ajornat a causa de la delicada situació política per què travessà Catalunya el mes de juny darrer. Fou convocat de nou per al dia 29 de juliol. L'ambient de l'assemblea era ple de

guida. La tempesta descrita es reproduïa una i una altra vegada, molts cops amb la irrupció, dins la sala d'actes, dels guàrdies d'assalt amb la verga als dits a punt d'intervenir; altres cops amb la suspensió de l'assemblea, fins a arribar a la conclusió que l'anormalitat era ja la normalitat d'aquests actes i que, les coses desenrotllant-se al revés, tothom hauria badallat per manca d'al·licients i d'atracció.

Un soci antic del Centre expressava aquest fet d'aquesta manera:

«L'urna del carrer de Casp» (Foto Duarte)

—Avui havia d'anar a veure la revista del Principal, però he preferit venir a la reunió...

LA MINORIA D'OPOSICIÓ

La Minoria d'Oposició Mercantil del C. A. D. C. I. està provisionalment instal·lada, fins i tant que no pogués fer-ho dins del Centre, en una dependència del Partit Català Proletari. Per les parets, amb tipus de calligrafia d'anunci lluminós, requeriments així: «Feu-vos soci de la M. O. M. C.»; «Pel compliment del Laude Mercantil, ingresseu a la Minoria»; «Per la llibertat social dels obrers mercantils i per la independència de Catalunya»; etc. Munts de papers, manifestos, cartells, candidatures, capses de sobres... I una petita taula en la qual el secretari general Pere Aznar ha redactat la literatura sortida del si de la Minoria, literatura concebuda entre la venda d'una corbata o d'unes lligacames en una botiga del carrer de Sant Pau...

La Minoria compta uns tres-cents inscrits, que cotitzen a raó d'un ral el mes. Aquesta quota, junt amb les subscripcions voluntàries que s'han fet entre els militants i a la sortida de les assemblees generals del Centre, ha servit per satisfer l'impot dels múltiples impresos que ha calgut editar per atendre convenientment la propaganda. Per pagar-la en part, puix que les suspensions reiterades de les assemblees han obligat a haver de duplicar i àdhuc triplicar el pressupost de despeses. Per això, a cada suspensió que es produïa, els dirigents de la Minoria tenien mal de cap...

—Volen sitiar-nos per manca de cabals —es sentia dir—. Això ho fan per obligar-nos a donar-los la raó en l'epítet d'«atracadors» que ens adrecen els enemics en les fulles anònimes...

—Però nosaltres —feia un altre— som pobres però honrats.

Gairebé dia per altre la Minoria es reunia al seu local social. Reunions podríem dir-ne clandestines, que començaven a les deu de la nit per acabar sovint a les quatre de la matinada. Reunions que començaven en un to baix que anava en crescendo a mesura que la lluna recorria la seva òrbita. L'atmosfera esdevenia densa de fum de tabac i de discursos més o menys suportables. Hom obria els balcons. Les veus, dins el silenci nocturn del carrer de la Baixada de Sant Miquel, percuïen en les llambordes i en el ble encès del sereno de la cantonada.

També dins les alcoves dels pisos del davant, puix que més d'una vegada sortia una bona comare al peu del balcó, els cabells en desordre i amb una camisa llarga fins els peus, que cridava amb la veu tota irritada:

—Cal·leu, escandalosos! Ximplers! Quin mal us hem fet perquè no ens deixeu dormir?

Una d'aquestes respectables veïnes, una vegada amenaçada: —Demà ho aniré a dir al senyor Pi i Sunyer, que és amic de casa...

Els reunits callaven prudentment i es limitaven a tancar els balcons i a nedar dins l'espessa densitat de la suor comuna, del fum i dels discursos.

Una vegada la Minoria convocà un ple extraordinari, per tal de designar els noms que havien de figurar en les candidatures. No cabent al seu domicili social, llogaren el pis del damunt en el qual, llavors, hi havia una de tantes fraccions del partit Federal. Tot d'un plegat es senten, al carrer, bruits d'uns motors d'auto i d'uns frens que actuen enèrgicament. Uns moments després irrompen dins la sala dels reunits uns agents de l'autoritat. «Detinguts per reunió clandestina!», diuen. Però no passà d'aquí la cosa; una comunicació telefònica a Comissaria aclarí que la reunió estava autoritzada com es pertany, sinó que la instància ad hoc s'havia retardat un xic...

A desgrat de les dificultats de tota mena, especialment econòmiques, amb què topaven els «minoritaris», no per això cediren. Ans duplicaren llurs esforços de voluntat. «La tenacitat —deia un acusat dirigent— obra miracles, tal com ho va dir no recordo si Plini el kaiser».

El Consell General que s'havia de celebrar com a cloa de les assemblees de Secció, convocat pel dia de Sant Joan, fou ajornat a causa de la delicada situació política per què travessà Catalunya el mes de juny darrer. Fou convocat de nou per al dia 29 de juliol. L'ambient de l'assemblea era ple de

L'«ASSALT» DEL CENTRE

El Consell General que s'havia de celebrar com a cloa de les assemblees de Secció, convocat pel dia de Sant Joan, fou ajornat a causa de la delicada situació política per què travessà Catalunya el mes de juny darrer. Fou convocat de nou per al dia 29 de juliol. L'ambient de l'assemblea era ple de

l'electricitat que fluïa dels nervis dels assistents. Resultat: reunió suspesa.

La Junta Directiva convocà la continuació del Consell General per al diumenge dia 12 del corrent mes, a les deu del matí. Però una conversa celebrada per la J. D. amb el conseller de Governació féu que un malentès que encara no s'ha acabat d'aclarir ben bé, ajornés l'esperada assemblea per part del Consell Directiu. Els components de la Minoria s'indignaren i anaren a trobar també el senyor Dencàs. Llur impres-

sió fou que no hi havia cap motiu que abonés l'ajornament de l'assemblea. Així les coses, els diaris aparegueren, el diumenge al matí, dues gasetilles: l'una, de la J. D., comunicant la suspensió de l'assemblea, i l'altra, de la M. O. M. C., convocant-la per a aquell mateix dia a l'hora anunciada.

A les deu del matí del diumenge dia 12, començaren a afuir davant el Centre nombre de socis. Uns quarts abans ja hi afuïren també nombre de guàrdies d'assalt, en una camioneta. La porta que dona accés a dins les dependències va aparèixer tancada. Tot el vestíbul d'entrada aviat es trobà ple de socis. Els elements de la Minoria anaven d'ací d'allà, estranyats de la mesura de la J. D. de no haver obert les portes...

Diverses comissions anaren a Comissaria General i a Governació a formular llur protesta. Però passaven les hores i el C. A. D. C. I. no s'obria. Aleshores Aznar s'adreçà als socis que romanien atapeïts dins el corredor d'entrada i els proposà el nomenament d'una Comissió que assumiria les funcions del Consell Directiu després d'assabentar aquest acord a les autoritats. El propòsit fou acceptat per unanimitat i amb entusiasme. La Comissió quedà constituïda amb vuit elements de la Minoria d'Oposició, amb tres socis que s'elegiren espontàniament en aquell moment d'entre els assistents i amb els presidents i vocals dels Gremis del Centre que ja estaven en poder de la M. O. M. C. Tot seguit fou redactada una instància exposant l'acord pres, la qual fou signada pels centenars de socis que es trobaven davant del Centre, en unes taules que deixà el conegut restaurant veí, a Can Joan.

Mentre es recollien les signatures, la una del migdia, un empleat procedia a obrir el Centre. Els socis hi entraren dins i la Comissió acabada de nomenar es feia càrrec de les claus de totes les dependències. Llavors hom pogué anar al balcó central i treure una pissarra que deia: *Queda suspesa l'assemblea general del dia 12*, la qual hi aparegué minuts després redactada així: *El Consell Directiu ha desertat! Des d'aquest moment el C. A. D. C. I. està en mans dels treballadors mercantils*. El balcó del costat fou endomassat amb una gran bandera catalana amb l'estel solitari, la qual poc després fou hissada al pal major de la fatxada de l'entitat, entre visques i aplaudiments de la gent congregada davant. Els fotògrafs captaren aquells instants en sengles plaques. Un grup comentava:

—Quina audàcia!

—Això és un veritable cop d'Estat!

—I tant! Fins, fixeuvos-hi, hi ha faltes d'ortografia, cosa pròpia de les grans gestes revolucionàries...

La Comissió (pot dir-se «facciosa»?) s'adreçà a Comissaria General, seguida d'una multitud de socis. Allà lliuraren la instància i les signatures avalant-la. Se'ls digué que la passarien al conseller de Governació i que aquest senyor ja resoluria.

A la tarda, la Comissió es reuní solemnement a dins del C. A. D. C. I. Hom prengué diversos acords emmenats a mantenir l'ordre del Centre i llur actitud revolucionària, la qual no deposarien només que en dos casos: o bé que fos suspès el Consell Directiu, o bé que la policia se'ls emportés emmanillats. Mentre estaven reunits en aquesta mena de convenció, un company aparegué dient que hi havia un grup de socis que protestaven contra l'exhibició de la bandera estelada i que reclamaven que fos posada la bandera del Centre, que és la catalana sense l'estel. Se li contestà que digués que la bandera actual de Catalunya era precisament la que onejava i que, a més, havien d'acceptar les coses tal com en aquells moments eren. I prou.

A la nit, una guàrdia formada per militants destacats de la Minoria es quedà en el Centre a vetllar-lo.

LA INTERVENCIÓ GOVERNATIVA

El conseller de Governació decidí d'acabar amb aquella il·legalitat i de restablir la jurisdicció del Centre. Nomenà el senyor Josep Maria Espanya com a representant de l'autoritat, el qual es faria càrrec del C. A. D. C. I. amb la comanda expressa i única de convocar el Consell General dins un termini de ben poques hores. El dilluns, a les nou del vespre, la Comissió lliurà les claus del Centre a l'interventor-delegat, amb una acta signada per tots els comissionats. El senyor Espanya estava tot satisfet. Satisfacció de veure com sense a penes resistència les coses tornaven cap als camins de la legalitat? Ben bé, no... El senyor interventor

oficial no s'amagava de dir-ho públicament:

—Estic content de debò i força agraït a tots vosaltres, perquè el vostre gest m'ha proporcionat el goig, encara que només sigui per setanta-dues hores, de veure'm president d'una entitat tan prestigiosa i important com el Centre de Dependents.

L'interventor-delegat, junt amb un representant del Consell Directiu suspès, senyor Juliachs, i un altre de la Minoria, senyor Ferrer, procedí a elaborar la convocatòria per a la reunió general i el seu ordre del dia. S'acordà que l'assemblea, doncs, seria celebrada el proper divendres dia 17, a les deu de la vetlla, presidida només per l'interventor i uns seus secretaris.

Així es féu. L'expectació que despertà la convocatòria d'aquesta assemblea fou extraordinària. Cartells pertot Barcelona, de l'un i de l'altre grup. Circulars a milers per ambdues parts, adreçades als socis. Una hora abans de començar l'assemblea ja els socis anaren al Centre. S'omplí l'ampla sala de gom a gom, materialment.

—Jo feia vint-i-set anys que no hi havia posat els peus —deia un soci ja entrat en anys.

—Ja sé, doncs, quina candidatura votareu! —li respongué un barbaquea tot clenxinat.

Comença l'assemblea. Parlament del senyor Espanya cridant tothom a la concòrdia. Discursos. Rèpliques. Algun avalot. I, finalment, l'esperada votació per a la renovació dels càrrecs directius reglamentaris.

Cinc urnes. Cinc llargues cues de gent, com cinc serpents agitats. Es un quart d'una de la nit. Passen les hores... Les quatre del matí... Deu minuts després, puntualment, l'interventor-delegat llegeix les xifres de l'escrutini general. 863 vots els uns, 1.215 vots els altres... El senyor Espanya proclama elegits els noms de la candidatura de la M. O. M. C. Se sent un «Visca el C. A. D. C. I.!» que retruny per tots els àmbits de la sala i es fon en els aplaudiments delirants dels reunits.

Unes proposicions resoltes en pocs minuts i la gent que surt amb els ulls tots ensenyats i amb la flor roja dels *Segadors* als llavis... Un entusiasta, en veure passar l'interventor-delegat, interromp el cant patriòtic per a cridar: «Visca Espanya!»

«L'URNA DEL CARRER DE CASP»

Així fou batejada i és coneguda l'urna primera que aplega els vots dels socis que tenen els números d'ordre d'ingrés al Centre que van de l'1 al 4.000. Aquest nom evocatiu de les últimes eleccions municipals celebrades a Barcelona, hom l'ha aplicat irònicament a l'urna esmentada per ésser la que la Junta Directiva sempre hi té més vots al seu favor. Es diu si en aquesta urna voten una colla de socis que, dependents que eren a l'hora de constituir-se el Centre, avui s'han emancipat, havent esdevingut patrons. Es en aquesta urna, per tant, on, a l'hora de votar, es susciten incidents darrera incidents.

En l'assemblea darrera, en la històrica assemblea del dia 17 podríem dir, recollírem davant aquesta urna els següents diàlegs:

—Vós no podeu votar perquè sou burgès —deia un secretari a un senyor d'uns cinquanta anys que anava a emetre el vot, tot ensenyant-li una llista on constava el seu nom—. Vós teniu una ebenisteria al carrer de Bailèn.

—No, senyor —contestava l'increpat—. L'ebenisteria és del meu pare i joestic empleat de tenedor de llibres en una altra casa.

—Voleu dir?

—Sí, home. Tal com ho sentiu...

—A veure; ensenyeu-me les mans —digué el secretari.

El bon senyor mostrà les seves mans, blanques i fines com les d'una dama.

—Bé, vaja, voteu; ja veig que vós no sou ebenista —conclougué el secretari.

Un altre soci, amb un abdomen protuberant, digué mentre emetia el seu vot i replicant a uns mots que algú li dirigí indirectament:

—Sí, jo sóc sempre fidel al Consell Directiu; a la dona, no li'n sóc tant...

—I ella, a vós? —se sentí que deia una veu per damunt les espalles.

Un soci portava encara el carnet que li fou donat quan ingressà, uns trenta anys enrrera. Era un cartó vell i ennegrit, amb una foto tota descolorida. El president d'aquella taula, Clotet, esguardà atentament la fotografia i després més atentament l'elector. Finalment, passats uns segons ben bons, Clotet digué tot mostrant la foto:

—Es de quan vàreu fer la primera comunió?

S. R.

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723 BARCELONA

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU

VERDAGUER I CALLIS, 3, 5 I 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADRACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Telèfons 21245 - 16552

Excursió col·lectiva amb luxosos autocars Pullman a Lourdes, organitzada pels «Amics de la Juventut Obrera de Catalunya». Del 1 al 6 de setembre

Excursió a Oberammergau, 12 dies de delicioses vacances per ptes. 720
Pròxima sortida el dia 11 de setembre
SOL·LICITI FASCICLES EXPLICATIU

ELS CINC GRAONS

El segell de Francesc Pujols

Francesc Pujols té el costum d'escriure generalment en un paper timbrat que damunt del seu nom i adreça porta un segell que representa una esfera, travessada de dalt a baix, com per una banda, per una escala de cinc graons, tal com a continuació el reproduïm:

Pels que han llegit el *Manual d'Hiparxiologia*, que com és sabut conté tot el sistema científic i religiós de Francesc Pujols, el segell no és cap secret, sinó al contrari, una síntesi gràfica del pensament de l'autor.

En canvi, els que no han llegit el *Manual d'Hiparxiologia* queden sorpresos en veure aquella esfera i aquella escala de cinc graons. En Francesc Pujols ha estat interrogat manta vegada respecte d'aquest segell. L'explicació surt espontàniament de la lectura del *Manual* i, segons ell diu, és tan senzilla que no ho pot ésser més.

Francesc Pujols en estudiar tota la realitat coneguda, que és precisament l'objecte de la Hiparxiologia, el primer que troba és la divisió de tot el conegut en esperit i matèria. Són — diu — les úniques coses conegudes de l'únic conegut. No podem conèixer res que no caigui sota d'un d'aquests dos sectors. La mateixa força o energia, com tota altra manifestació observable, cau en darrer terme a ésser espiritual o material. Descobreix de seguida que si la matèria forma un conjunt homogeni en el qual tot té la mateixa categoria, l'esperit, que com sabem es presenta sempre unit a la ma-

tèria, té diverses gradacions d'aquesta unió. Està més o menys unit o més o menys separat de la matèria. En l'estat vegetal, l'esperit està absolutament fusionat a la matèria. En l'estat protozoari, comença a donar senyals de separació. En l'estat animal arribem a trobar ja un màxim d'un cinquanta per cent de separació. En l'estat humà, en aquest màxim ja ens n'anem a un setanta-cinc per cent. Són els quatre graons de l'escala de la separació que coneixem.

Com que d'aquests quatre graons Francesc Pujols en dedueix les relacions més generals entre l'esperit i la matèria, que són les que demostren que la matèria opera la separació de l'esperit d'ella mateixa, el porten precisament a la deducció d'un cinquè graó, que pot ésser anomenat graó angèlic, en el qual l'esperit està absolutament separat de la matèria. Tenim doncs que el segell és la representació sintètica d'aquest sistema, englobat en l'esfera que conté els cinc graons: el graó vegetal, absolutament fusionat amb la matèria; el graó protozoari de primer grau de separació, diguem-ne d'un vint-i-cinc per cent; el graó animal, que pot arribar a la meitat de la separació; el graó humà, que és el més separat que coneixem; i el graó angèlic, continuació de l'escala, en la qual l'esperit, absolutament separat de la matèria, esdevé esperit pur o àngel.

En aquest segell podem contemplar tot el pensament d'En Pujols, pensament que avui, segons ens diu ell mateix, comença a despertar veritable interès entre els elements novells, perquè ens diu En Pujols que ha observat que els del seu temps no se'n volien ni assabentar.

Tenint — diu — les conviccions fetes i classificades, no els interessa com als elements en formació que encara tenen necessitat d'assimilar calç per a la construcció dels ossos.

FRANCESC PUJOLS

Mirant a fora

El plebiscit 'alemany

Dos dies abans del plebiscit de diumenge, una revista francesa escrivia: «Votant no, es tenen una colla de probabilitats de fer-se sospitosos per a tota la vida, sense tenir-ne cap de canviar de situació, ja que Hitler es presenta sense competidor. I ja se sap que promet passar per sospitosos. Si es troben tres milions d'electors capaços de l'audàcia necessària per temptar aquest esdevenidor, serà un bell testimoni de valor d'una minoria.»

Doncs bé: cinc milions de valents han votat no.

Pel que pugui ésser

Segons la mateixa revista — Les Annales —, els principals caps del moviment hitleria, fora del trio Hitler-Goering-Goebbels, han previst el pitjor i la majoria d'ells han fet testament i l'han dipositat en lloc segur.

Aquests testaments donen sobre els orígens del moviment hitleria, les negociacions de Hitler amb els catòlics i els jueus — per a trair-los tots —, l'incendi del Reichstag, etcètera, detalls circumstanciadíssims.

L'home que ve (i un dels que ha pres les seves precaucions) és Himmler, de tendències socialitzants, en el qual han posat llurs esperances els elements avançats del nacional-socialisme.

Hom diu que l'esdeveniment més interessant de la tardor que ve serà el duel Hitler-Himmler.

Un mal que no vol soroll

El número 31 del *Stürmer*, el setmanari hitleria dirigit per Julius Streicher, nazi envaïent i gran amic de Hitler, ha estat confiscat per la policia del Reich per haver publicat un article injuriós per a un home d'Estat estranger.

Aquest no és altre que Masaryk, «vell jueu a mitges que ha trait la nació txeca i l'ha venuda als jueus», segons el *Stürmer*.

Donat el to habitual de la literatura hitleriana, sobta la severitat que en aquest cas ha demostrat la policia del Tercer Reich.

En realitat, el motiu de la confiscació ha estat, segons diuen, un altre que l'explicat oficialment.

Julius Streicher publicava una carta d'un estudiant de Munic planyent-se amargament de l'actitud liberal de les joventuts universitàries del Reich. Un seixanta per cent d'estudiants, diu, ja no pertanyen al partit. Els diaris estrangers són més llegits que el *Völkisches Beobachter*. Els bancs de les universitats són plens d'inscripcions subversives...

Les intencions de l'estudiant muniquès eren boníssimes, ja que denunciava un centenar de camarades i donava els noms dels professors sospitosos.

Però les constatacions massa franques no fan cap gràcia als homes que són al poder.

Historieta alemanya

Hindenburg, mort, truca a la porta del cel.

Quan ha dit el seu nom a Sant Pere, aquest no el deixa passar:

«Espereu-vos aquí — li diu —, mentre vaig a consultar el patró.»

Al cap d'una estona, torna i per la reixeta, sense obrir la porta, crida al vell mariscal:

«Armeu-vos de paciència i aneu al purgatori. No podeu entrar fins que Hitler sigui mort.»

«Està bé — diu Hindenburg —. Em quedo a esperar davant de la porta. Em sembla que no hi estaré gaire temps.»

Una frase de Clemenceau

Jean Martet, que havia estat secretari de Clemenceau, no ha explicat fins fa pocs dies aquesta anècdota del seu cèlebre patró.

Poc temps abans de la mort del Tigre, quan la constitució d'un dels innumerable ministeris Tardieu, algú anà a trobar-lo de part del president del Consell.

«A Tardieu li sap molt de greu l'animositat que li manifesteu. Pregunta que podria fer per vos que us fos particularment agradable.»

«Digueu-li — va respondre Clemenceau — que no pot fer-me res de més agradable que oblidar-me.»

L'art dels sacrificis

Un gran antiquari parisenc havia trobat un sumptuós client americà a qui havia venut, per una fortuna, un mobiliari de saló del segle XVIII.

El client s'embarcà cap al seus país i l'antiquari, que anys enrera havia fet fer unes rèpliques minucioses de cada peça del mobiliari, va pensar que aquestes còpies ja eren prou bones per a l'exportació.

El mobiliari autèntic va tornar a ésser desat i la seva còpia fou embarcada camí dels Estats Units.

Al cap de poc, el gran antiquari rebia un telegrama furios del client. Però, home de sang freda, cablegrafiava:

«Reuexpedi el mobiliari a expenses meves. El faré perillar a París.»

El mobiliari fals tornà a París, i anà a ocupar el lloc del magatzem que omplia el bo. Aquest fou el solmés als experts, que després de girar i registrar cada peça, signaren una acta ditràmbica, expedida immediatament a Nova York.

L'antiquari, aleshores, embarcà el mobiliari bo.

El client americà havia convocat el bo i millor dels experts nordamericans, els quals no manifestaren el més petit dubte sobre l'autenticitat dels mobles.

L'antiquari parisenc ha rebut una llarga carta d'excuses, amb la promesa de nores comandar. Amb això i una hàbil publicitat, la seva reputació ha crescut a Nova York.

I relata que es consoliden les bones cases.

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

La restauració dels Habsburg i l'entrada de Rússia a Ginebra

Entre els múltiples esdeveniments d'aquest mogut estiu — que estalvien als periodistes de tot el món la llegendària recerca de la serp de mar —, n'hi ha dos que ens semblen especialment caracteritzats per a identificar els dos grans corrents en què avui està dividida la humanitat. Són evidentment fets que no tenen cap connexió directa entre ells, però que serveixen per a demostrar-nos la intensitat dels esforços que es fan d'ambdues bandes per a la supremacia de l'una sobre l'altra. Ens referim a

Però sempre s'espera molt de Roma. Corren diversos rumors sobre les intencions del duce i es parla i tot d'una regència per l'estil de la d'Hongria i d'un ajut de vint milions de lires mensuals a l'extenuat govern vienès.

Mussolini ha demostrat aquests darrers anys una increïble simpatia envers trons, ocupats o per a ocupar. Fou ell qui feu tornar als Habsburg les propietats que tenien a Itàlia i que havien estat confiscades durant la guerra.

Però nosaltres ens preguntem si té o no coneixement de la història d'Itàlia en el segle XIX, i àdhuc dels precedents, i si comprèn per tant l'enorme responsabilitat que assumiria afavorint el retorn al tron austro-hongarès dels descendents d'aquella dinastia que fou l'enemiga secular de l'alliberament i la unificació d'Itàlia, el poble de la qual tingué en part en servitud i posant sovint en funció la força a les places de Lombardia o del Vèneto.

I no solament responsabilitat de caràcter moral, sinó també material, perquè el domini dels Habsburg no es limitaria al petit territori a què avui està reduït l'ex-imperi austriac, i per tant un eventual exàmplament un dia no llunyà podria comprometre les fronteres italianes.

Aquestes consideracions són fetes, naturalment, sense tenir en compte que la Petita Entesa, ajudada per França, impediria àdhuc amb una

guerra un tal adveniment, tan desitjat de l'ex-emperadriu Zita, però ben poc del gust de la majoria d'aquells que haurien de convertir-se en súbdits del seu primogènit.

Però, com hem dit, totes les forces reaccionàries en correlació amb els monarques desposseïts estan avui en moviment a favor del pretendent al tron de Sant Esteve.

El problema austriac és certament molt greu, i part de culpa en té Dollfuss — l'obra del qual avui es vol exagerar — refusant-se a un acord amb els social-demòcrates i destruint-los després a canonades el passat febrer. Eren l'única força que hauria pogut paralitzar qualsevulla temptativa nacional-socialista.

Però no creiem que Àustria veurà resolta amb la restauració o amb l'Anschluss la seva crisi. Un altre serà el camí que haurà de triar per readquirir la seva calma i no torbar més la de les altres nacions europees.

Les mateixes forces de què hem parlat més amunt ara les trobem unides per impedir l'entrada de la U.R.S.S. a la S. de les N. Les testes coronades no volen oblidar la fi de la dinastia dels tsars. Es cert que en 1923, a Gènova, Víctor Manuel III digué a Txitxerin que «allò — l'homícid — eren gangues de l'ofici», però aleshores a Itàlia el rei havia cridat els socialistes al govern, els quals en no acceptar facilitaren la presa del poder pels feixistes.

I mentre el segon fill del rei Jordi d'Anglaterra va a Iugoslàvia a conferenciar amb l'arxiduc Pere sobre el «gran esdeveniment», els holandesos i els suïssos s'agiten amb l'esperança d'evitar que es consumi el fet. I es juga perillosament amb l'equívoc, confonent Rússia, país de 170 milions d'habitants, amb la Tercera Internacional. Són temors exagerats i infundats i que han tingut conseqüències poc agradables en molts països, donat l'aprofitament que n'han fet polítics hàbils.

Qui ha volgut fortament que Rússia tornés a entrar en el concert europeu ha estat la no gens comunista França; qui ha facilitat la seva entrada a la S. de les N. ha estat Barthou, estatista de tendència liberal i poc simpatitzant amb qualsevulla forma de marxisme. I en això és fortament ajudat pels conservadors anglesos, que amb Baldwin al davant sostenen la candidatura de Moscu a Ginebra.

Cap acord internacional no fóra possible si no es pogués separar la política interior dels Estats de la seva exterior. L'exemple més típic ha vingut de la Casa Blanca, que ha volgut que la nació més capitalista del món repregués les seves relacions habituals amb aquella que és tinguda per l'única de caràcter anticapitalista.

Vagi doncs Rússia a Ginebra, porti la seva col·laboració al costat de França, d'Anglaterra i de la Petita Entesa en favor de la pau, obstaculitzant el corrent no poc amenaçador de la reacció, i serà ben acollida de l'opinió pública desitjosa de veure cada cop més allunyat l'espectre de la guerra.

TIGGIS

A Puigcerdà, Font-Romeu i volta a Andorra en autocar Pullman

Dies 8 i 9 de setembre

Itinerari: Vic, Ripoll, Puigcerdà, Font-Romeu, Puimorens, Port d'En Valira, Soldeu, Encamp, Les Escaldes, Andorra la Vella, La Seu d'Urgell, Orri, ganyà, Pons i Barcelona

PESSETAS 85

VIATGES CATALONIA

RAMBLA DELS ESTUDIS, 12

SI ES ELÉCTRIC I DEL VOSTRE AUTOMÓBIL

us el repararàn aviat i bé, al GARATGE ELÉCTRIC CARRER MOIA, 61-8 (Anbu i Diagonal)

CUPÓ REGAL

Solament per un mes i perquè tothom pugui conèixer els nostres treballs, fem una ampliació completament gratis a tot aquell que ens trameti una fotografia i

60 cèntims en segells de Correus

CASA ROTCEN

Apartat de Correus 445

VALÈNCIA

Preus increïbles per a professionals

SOMETENISTES

Armes curtes i llargues a preus especials i facilitats de pagament

BERISTAIN, S. A.

Fiveller, 1
Telèfon 14667

Rambra Flors, 12
Telèfon 10163

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

EL CINEMA

Alguns films davant del públic

La manera com el públic rebrà un film és sempre una incògnita difícil de desxifrar. No hi ha receptes infal·libles per a compondre films d'èxit segur. Els productors, que exposen quantitats fabuloses en la confecció de pel·lícules pel compte que els té, s'emulen mútuament en perspicàcia per a endevinar els gustos de les multituds i acompanyar així a aquells la idiosincràsia de llurs produccions. Amb tot, l'imprevist assetja als projectes més prudentment elaborats.

particularment car. No podem associar-nos a aquells puritans recalitrants que posen el crit al cel en veure adulterada la veritat històrica i un bon xic alterades les melodies més famoses del gran compositor. Ho hem dit mil vegades. El cinema es deu al públic. El film possible sobre Schubert per a ús de l'u per cent que poden ésser els coneixedors, no és recomanable perquè és pràcticament irrealitzable. Cal trobar la fórmula intermèdia a què el productor Rabinovitch s'ha

PANORAMA

Els clàssics i les imatges

Robert Pizani, que ha interpretat el paper de Diaforius en el film tret del *Malall imaginari* de Molière, ha declarat a un redactor d'un periòdic cinematogràfic:

—La Comèdia Francesa rep proporcions de rodar certes obres clàssiques, entre altres, *Les précieuses ridicules*. Fa unes setmanes, jo rodava *El malall imaginari*, sota la visió intel·ligent de Jaquelux. Encara no he vist el film, i només sé que estava content, com actor, del text que em pertocava. Però, pel que fa a la Comèdia Francesa, crec que cometria un error acceptant aquest afer.

«El clàssic és impossible de traduir en imatges, encara que siguin parlants, i desafiï qualsevol postor en escena de fer una obra verament cinematogràfica amb Molière, Racine o Corneille. Mentre el teatre i el cinema no hagin trobat els elements de llur vida pròpia i particular, només hi haurà incoherència i inèrcia. Reconec al cinema una puixança, un atractiu i uns mitjans especials, però que no tenen res a veure amb els del teatre. El cinema s'ha d'evadir del repertori dramàtic i ha de tornar a ésser, com era en el temps del mut, un mitjà d'expressió ben diferent. Aleshores serà més fort, més original i més intel·ligent.

No volia dir «sí»

Gloria Marsh — comes boniques, papers secundaris — ha portat als tribunals de Los Angeles l'empresari Dave Allen.

—Senyor jutge, Mr. Dave Allen no ha volgut contractar-me.

—Està en el seu perfecte dret.

—Es clar que sí, però no ha volgut contractar-me perquè...

—Per què?

—Perquè jo no he volgut dir sí...

—...! En una qüestió com aquesta, els càrrecs són difícils de provar.

I després d'una llarguíssima deliberació, els jurats no decidiren sinó ajornar la vista de la causa.

Shirley Temple

Ve que les vedettes infantils es fan grans i cal que en surtin de noves. La darrera aparició en el ram infantil és Shirley Temple, de cinc anys, que ja cobra un sou de 7.000 pessetes setmanals, que, en una època de restricció de despeses, és de considerar com un veritable rècord.

Shirley Temple i Baby Le Roy

Els pares de Shirley Temple han signat un contracte per set anys, en el qual la casa contractant, la Fox, es compromet a fer servir la petita estrella amb moderació, de manera que no en surti perjudicada en la seva salut i creixença. A tot estirar, només farà quatre films cada any.

El cinema al servei de l'arqueologia

Quan una raça o una tribu desapareix, sovint se'n perd tot record i els arqueòlegs no poden sinó reconstituir el passat a base d'objectes o de documents trobats a l'atzar de les excavacions. Però la imatge de la raça desapareguda resta vaga i incompleta. Per sort, d'ara endavant el cinema serà l'aliat preciós de l'arqueòleg.

El Congrés d'Antropologia que acaba de celebrar-se a Londres, ha decidit de crear un comitè permanent de documentació cinematogràfica sobre les races en camí de desaparició. Aquest comitè tindrà la tasca de crear una biblioteca central de films documentals, rodats en els recons més apartats del món. A aquest efecte, enviarà missions cinematogràfiques pertot on una raça corri el perill de desaparició o d'absorció pels seus veïns. Desgraciadament, és de temer que la manca de crèdits limiti l'activitat del comitè, tant més que fóra desitjable que el cinema científic pogués fixar sobre la pel·lícula els costums de pobles que no estan pas amenaçats de desaparèixer, però l'evolució ràpida dels quals canvia llur caràcter.

(Del Manchester Guardian)

Films nous

Sota la direcció de Georges Jacobi s'ha rodat el film austríac *Històries del bosc de Viena*, obra de l'època rococó, amb els seus corresponents valors i el paper principal de la qual interpretarà Magda Schneider.

—Aline Mac Mahon i Guy Kibbee seran els principals intèrprets de la versió parlant de *Babbitt*, tret de la famosa novel·la de Sinclair Lewis, Premi Nobel.

—Dels primers films sonors que conquistà el públic fou *Broadway Melody*. Sota el títol *Broadway Melody of 1934* hi ha la intenció de donar-li una continuació.

Aquests americans!

L'actor francès Charles Boyer, que treballava a Hollywood, ha tornat a Europa. Aquest retorn, després del de Lilian Harvey que ha declarat que li imposaven rols mediocres en films impossibles, és significatiu. Charles Boyer no s'està tampoc de dir que les mateixes raons de feblesa artística li fan abandonar uns honoraris reials. Aquests americans! Realment, els arguments ianquis no són pas un prodigi de veritat i d'humanitat. Un crític ha dit que

tirava al Sena. Tothom recorda aquell tràgic suïcid.

Mr. Kane tenia un ajudant, Mr. Daven. Un personatge tèrbol, encarregat de contractar actrius. Les aspirants feien cua davant la porta del despatx de Mr. Daven. «La primera de vostès...» Entrava la primera. I una bombeta vermella s'encenia. Tothom sabia el que volia dir: rigorosament prohibida l'entrada. Quinze minuts després, s'apagava la bombeta. I sortia l'aspirant a *vedette* lleugerament despenitjada. «Ja l'avisarem a domicili», feia Mr. Daven, amb la cara encesa i la corbata en desordre. «Ja l'avisarem a domicili...» Prometença vaga que mai no es complia. «La segona de vostès...»

Joinville era una fàbrica de films en sèrie com les fàbriques de Ford o de Gillette. Mr. Kane demanava dos o tres films d'èxit a Amèrica. I Joinville en feia deu o dotze còpies exactes. Deu o dotze versions: francesa, espanyola, italiana, polonesa, portuguesa, etc... Cada director europeu havia de fer una versió igual, exactament igual, al film americà tramès: els mateixos vestits, els mateixos angles, el mateix diàleg... Ni una coma es podia modificar d'aquest. «Les comes de Broadway són sagrades», no es cansava de dir i repetir Mr. Kane. Si algun director protestava, era acomiadat immediatament. I, naturalment, Europa, tot Europa, Europa en pes xiulava aquelles desgraciades versions. A Bucarest, volien cremar un cinema i tot. L'engranatge creat per Mr. Kane va fer fracassar els films de Joinville a tot arreu. Però això és el que es tractava de demostrar. Amèrica va assolir allò que

El que no defrauda mai en els films americans és l'interpret: James Cagney

l'encís del cinema americà prové, no d'allò que conta, sinó de la manera de contar-ho. El crític té raó. Car si el cinema americà es fa dir *si, senyor*, és degut a la gràcia inimitable dels seus mitjans d'expressió: perfecció de la tècnica, intel·ligència i malícia dels directores, naturalitat dels intèrprets. Es degut a l'amenitat extraordinària amb la qual explica unes històries. Però aquestes històries! Realment, els arguments ianquis no són pas un prodigi de veritat i d'humanitat. Històries d'amor ingènues i convencionals com les novel·letes blanques i cursis de *The Saturday Evening Post* o *Ladies' Home Journal*. Finals felïços, idiotes i extrems amb força. Regeneracions inversemblants d'homes derrotats físicament i moralment, als quals unes noietes pures, rosses com un fil d'or, regalen un vestit nou, una musculatura nova i una ànima nova, immaculada com un llençol blanc. Arguments controlats pel més pueril dels puritanismes. Aquests americans! Es veu que no en tenien prou amb el grotesc codi de Will Hays, i ara se n'han empecat un altre per a fixar el tamany dels tapa-sexes i dels sostenidors de les *girls*. Hipocresia. Pura hipocresia. Hipocresia d'un país podrit, comprat i venut, subornat, que intenta dissimular la seva podridura darrera una màscara d'un puritanisme que no enganya ningú. Hipocresia. Pura hipocresia. De la mateixa manera que els defensors més exaltats de la Llei Seca amagaven darrera els llibres sense tallar de llurs biblioteques caixes i més caixes de vins i licors dels més fins, estem segurs que les 40.000 velles beates que componen les lligues puritanes que ara han declarat la guerra al cinema americà, amaguen, dins llurs Bibles, postals pornogràfiques de les més monstruoses. Hipocresia. Pura hipocresia.

Poc abans de l'adveniment del sonor, el cinema americà era l'amo del món. Hollywood inundava el món de pel·lícules. Però, en néixer el parlant, aquesta hegemonia va començar a trontollar. L'idioma visual universal s'havia convertit en verbalisme local. Però els americans — aquests americans! — se les empecaven totes. I s'empecaren una idea (amb majúscula) tan genial, tan paradoxal i tan eficient com la de Léon Sée. Els ianquis desembarcaren a Europa. I crearen els estudis de Joinville. Joinville els havia de permetre de posar en pràctica la famosa idea. José Luis Salado ha publicat a un diari madrileny un extens reportatge sobre les *coulisses* de Joinville, pel qual ens hem assabentat de coses molt saboroses. El totpoderós cap dels estudis era Mr. Kane. Un dia, Mr. Kane ordenava d'anar a rebre la *primera actriu dramàtica d'Espanya*: Enriqueta Serrano, la mediocre *vedette* de revistes. Un altre dia, Mr. Kane deia als artistes que venien d'acompanyar el cadàver de la dissortada Amelia Muñoz al cementiri: «Hem perdut una tarda. Avui treballarem fins a les dotze de la nit.» Mr. Kane va contractar Marcelle Romée, la dolça, la delicada, l'exquisida protagonista de *Cœur de lilas*, per a protagonitzar *Une nuit à l'hôtel*. Mr. Kane volia que hi sortís mig nua. Ella s'hi va negar. Molt bé. El film fou protagonitzat per dues *vedettes*: Marcelle Romée i Betty Stockfield, que s'hi oferia com Déu Nostre Senyor l'havia feta. Acabat el film, Marcelle Romée fou acomiadada. Alguns mesos després, es

es proposava. Joinville no fou altra cosa que una campanya de publicitat. Una propaganda fastuosa, colossal, terriblement costosa, però terriblement eficaç, del cinema americà. Joinville fou el triomf esclatant de la idea. Els millors elements d'Europa passaren per Joinville. Però confiant-los arguments detestables i rols mediocres els feren fracassar sorollosament. El públic europeu va protestar unànimement aquelles versions execrables. I no va tardar gaire a demanar, a exigir el retorn del film americà. Es el que es tractava de demostrar. Les versions foren suprimides. Joinville va plegar. I el film americà torna a regnar a Europa.

Els procediments americans tornen a imperar a tot arreu. Aquí, com a tot arreu, ens facturen aquells caps distribuïdors, desposseïts de la diplomàcia, de la delicadesa i de la comprensió més elementals. No cal parlar-ne. Les seves anècdotes corren de boca en boca. Només vull citar un cas. Un exemple típic dels procediments americans. Jo redacto la secció de cinema en un diari català. I molt de temps enrera em va passar un cas com un cabàs. Un bon dia, una casa americana va creure que una crítica meua, feta amb la sinceritat habitual, era massa dura. I va castigar el meu diari a estar dos mesos sense anuncis. Es a dir, que, amb dos mesos, dos, d'abstinença d'anuncis, aquesta casa volia comprar el meu elogi. Simplement, un xantatge tan odiós com els que fan els corredors d'anuncis camuflats de crítics. Aquest delicat treball era perfectament digne de Mr. Kane o de Mr. Daven. Mr. Kane o Mr. Daven no ho haurien fet millor.

Ja és desgradable, ja, redactar la crítica de films en una publicació diària. Només es pot fer per a guanyar-se la vida. És una tasca que desmoralitza l'escriptor independent i amb una mica de sensibilitat. Amargats, descoratjats, us heu de moure amb dificultat en un món podrit i nauseabund, dels anuncis. Aquests americans!

SEBASTIÀ GASCH

El món en què vivim

Programes instructius
informatius
educatius

DETAI LS AVIAT

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

M. PINTÓ
CAMISER

ESPECIALITAT EN LA MIDA :: CREACIONS EXCLUSIVES

RAMBLA DE LES FLORS, 18
TELEFON 18834

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertígens, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen espasmòtic nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regentant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre la seva vida amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.— Dirigir-se a trameten 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sòlvre, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties

EL TEATRE

ARA FA QUARANTA ANYS

L'estrena de «L'Arlesiana»

Aquesta nit, s'interpretarà *L'Arlesiana*, de Daudet i Bizet.

El novel·lista ha contat com va conèixer el músic i com va néixer l'obra. També conta com va fracassar *L'Arlesiana*, amb el més aterridor desencant dels seus autors. «*L'Arlesiana* — escriu Alphonse Daudet — s'ha ensofocada malgrat tenir la música més bella del món».

De l'estrena desastrosa de *L'Arlesiana* a París (1874), en tinc dades importants. A co-

caven dos dies per a l'estrena. Josep Maria Pascual, aleshores crític a *La Publicidad*, fou qui conjurà el conflicte. El bon amic Pascual, en la seva llarga vida teatral, n'havia arranjat de totes menes.

L'empresari Mir, doncs, es quedava sense mestre. (Aquest Mir va acabar la seva vida cec, sobrevivint-se miserablement. Embargat, els magnífics decorats que Soler i Rovira a Vilumara havien pintat per a *Jesús de Nazareth* i *Les Monges de Sant Aimant* foren comprats al jutjat pels Onofri, per a representar pantomimes.)

Si Mir es quedava sense el mestre Alió, no es quedava sense Josep Maria Pascual. Aquest, al punt de dos quarts de nou del vespre, es va presentar, acompanyat del meu pare, a casa el mestre Celestí Sadurní, a la Ronda de Sant Pere, allà mateix on viu avui el Dr. Solé i Pla. El meu pare, que era íntim del mestre Sadurní, sabia que aquest tenia la partitura per a piano de *L'Arlesiana*.

— Si té la partitura — va dir a En Pascual — és que li agrada i la coneix.

Al cap d'un quart d'esperar-lo, arribava el mestre a casa seva. Sense deixar-lo sopar, En Pascual i el meu pare se l'emporten a Novetats, on a les nou hi ha assaig quasi general, i l'obliguen a seure davant dels músics. (En aquell temps, en tots els teatres, Liceu comprès, els directors dirigien l'orquestra asseguts. El costum de dirigir drets no arribà a Barcelona fins el 15 de novembre de 1899. I va ésser al Liceu, en l'estrena de *Tristany i Isolda*, dirigida pel mestre francès Edouard Colonne.)

Tan sols en dos assaigs el mestre Sadurní va concertar *L'Arlesiana*.

Els diaris francèsos bé de l'obra; però el gran públic, malgrat el que deien els intel·lectuals, no es va acostar pel teatre, ni sabia pas de què li parlaven. L'empresa va perdre diners llargs.

I l'obra va trigar dotze anys a tornar al cartell. Va fer-ho al vell Principal, en una traducció de Rodrigo Soriano — el qual va afegir un monòleg, en el darrer acte —. Fou interpretada per Maria A. Tubau, Amato i Lluís Reig, i dirigida per Crickboom, músic belga que per desanquillosar Barcelona va arribar fins a l'heroisme i amb el qual els barcelonins es portaren ingratitude.

El meu pare, en veure que el drama de Daudet i Bizet no tenia cap mena d'èxit, va quedar contristat. Per aconsellar-se, deia:

— Que vagin a veure *La Tempesta*, *Marina* i *La Bruja*. Ja van prou ben servits.

Encara no ens havien caigut al damunt la *Bohème*, la *Tosca*, ni *Madame Butterfly*. Enric Collas, Josep Maria Pascual i el meu pare tan sols es varen animar una nit que se'ls va presentar un personatge estrafolari. Home d'uns seixanta-cinc anys, bellugadís i amb un cap massa gran per al cos que l'aguantava. Un bigotí espès i unes celles com el bigotí no lligaven amb les seves mans, fines com d'una dama. Aquest home pretenia fer de *L'Arlesiana* una edició única i diminuta. I, com a garantia del seu art, es va disposar a mostrar les seves habilitats:

— Mirin, els vaig a ensenyar la Bíblia!

— La Bíblia? — exclamaren Collas, Pascual i el meu pare, creguts que se les havien amb un boig.

El visitant va treure's una claueta de la butxaca. Amb ella va obrir un maletí, del qual tragué dos llibrets de paper de fumar i, posant-los en renglera, oferí una lupa als sorpresos visitats, tot dient-los:

— Llegixin!

I efectivament, amb l'auxili del vidre d'augment, llegiren al primer full d'un llibret:

LA SANTA BIBLIA

traducida al español de la Vulgata latina y anotada conforme al sentido de los Santos Padres y expositores católicos por el Ilmo. Sr.

DON FELIPE SCÍO DE SAN MIGUEL y copiada en veinte libritos de papel de fumar Marca LA PANTERA por

Don Recaredo Costalada y Ortiga, que empezó el trabajo el día de Todos los Santos del año 1880 y lo terminó la víspera de la misma Festividad en 1893

I don Recaredo va afegir:

— Si algú de vostès dubta que en aquests vint llibrets es conté la Bíblia, podran convèncer-se que no hi ha engany, confrontant la còpia amb l'original, paraula per paraula.

— Ja ens guardarem de posar-ho en dubte!

— Va dir el meu pare.

— Miri — va dir-li Josep Maria Pascual —, més que editar *L'Arlesiana* microscòpicament, li aconsello que comenci a copiar en paper de fumar la *Historia Universal* de Cèsar Cantú...

L'extrafolari va interrompre:

— Ja la vaig començar. Però el meu cap de la secció de l'Ajuntament me la va demanar per a veure-la, i, per més que li vaig pregar que em tornés el primer volum, va resultar que, distretament, ja se m'havia fumats tots els períodes assiris i caldeus.

Aquest boig pacient va impedir que els entusiastes de Daudet i Bizet agafessin una neurastènia pel disgust del fracàs a Barcelona de *L'Arlesiana*.

RAFAEL MORAGAS

Sánchez Mejías, torero i autor

Madrid, 13. — Esta mañana se constituyó el juzgado de guardia en el sanatorio de toreros para certificar oficialmente la defunción del diestro Ignacio Sánchez Mejías.

(Dels diaris)

Aquesta notícia, redactada amb tanta sobrietat, va venir després d'unes inacabables informacions ploranters, atapeïdes de llocs comuns i amb aspiracions sensacionalistes. Per sobre de la sensibleria poca-solta que

des del 15 de juliol d'enguany havia de tornar a sortir a les places.

Sembla que quan vivia amb una certa pau i seguretat de morir al llit més o menys tranquil·lament, estava neguitós i tornava a buscar una mort més digna de la seva professió, i dintre el perill de trobar aquesta mort, trobava una vida més brillant, més afalagadora, més plena de compensacions morals i materials.

Això pot semblar una heretgia en un país on la gent mor de vella o de jove per no haver-se vacunat, on els militars es retiren amb tot el sou i Lerroux passa per radical. Però Sánchez Mejías no era d'aquests; era d'un tarannà polèmic irreductible que va amargar no poc la seva existència.

S'ha dit, després de mort, que era un torero d'allò més popular, i això no passa d'ésser una piadosa mentida, perquè tot el que tenia d'excel·lent torero ho tenia també d'impopular. Era d'aquells que, com vàrem dir aquí mateix parlant dels toreros de Manolo, toren d'esquena al públic, i aquesta remarcable virtut li havia valgut més disgustos que no pas aplaudiments.

S'encarava poques vegades amb el públic, i aquestes poques era més aviat per a insultar-lo o mirar-se'l despectivament davant la seva poca finor per a apreciar els matisos de l'art de Cúchares.

I cal dir que no sempre li mancava la raó, car aquest gran públic, plorant i supersticiós davant dels toreros morts, no se sap estar, mentre són vius, d'esbrancar-los i d'insultar-los tot pintant el pollastre de Nadal, si en un dia tan assenyalat no s'arriben al toro i no es juguen la vida per a fer més amena la digestió dels espectadors... ep! sense però arribar a esguerrar-los-la amb una emoció massa forta.

La valentia extraordinària d'aquest home era sovint causa que el públic l'esbronqués per massa temerari. El *pase de muleta* assegut a l'estrep amb què acostumava a iniciar la faena, era sorollosament protestat sempre; fins ho fou a Manzanares, quan volent-lo repetir per a millorar-ne l'execució va trobar la mort el pundonorós diestro.

Sánchez Mejías era completament alié a la disciplina normal de l'ofici de torero. Havia estat un gran banderiller i un remarcable peó de brega abans d'ésser primera figura del conjunt, i ja és sabut que els peons no toren per al públic ni constatat la satisfacció d'aquest, que no manifesta entusiasme ni contrarietat envers la feina dels peons.

Havia vist morir a la plaça dos caps de quadrilla: primer, a Cartagenes, Corchafo, que havia estat el seu primer mestre, i després Joselito, mort a Talavera de la Reina, que li havia dat l'alternativa a Barcelona el 16 de març de 1919.

Va provar fortuna en el camp de les lletres, demostrant, si més no, que era el millor torero de tots els literats i el millor literat de tots els toreros.

La dualitat de professions permet transferir la fama guanyada en una activitat a una altra de diferent, cosa si es vol no gaire honesta, però molt en voga. Així trobàvem pertot qualificatius com el pastor poeta, el tenor pilotari, el torero literat i fins el radical socialista.

La comèdia de Sánchez Mejías, *La Sinrazón*, va tenir un èxit franc, però de minoria, encara que per ell, acostumat al públic de les places de toros, el del teatre no passava d'ésser sempre una minoria.

Psicològicament, el més interessant d'aquesta activitat havia d'ésser la projecció de la seva mentalitat de literat a l'activitat taurina que havia de rependre. Això, innegablement, augmenta el seu valor personal, car no podia ésser inconscient com el de tants altres, sinó que havia d'ésser matísat d'una més clara percepció del perill.

A punt de morir, les seves paraules varen ésser:

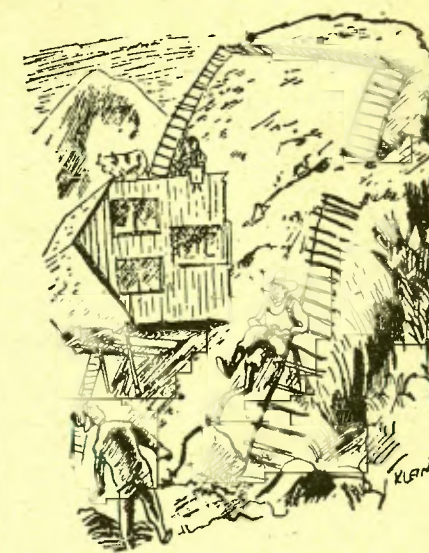
— Això s'acaba. Què hi farem? D'alguna manera s'ha de morir!

I aquestes paraules corresponien més al to de la seva vida tota, que no pas el munt de literatura cursi i d'un fatalisme plorant que ha sorgit arran de la seva mort, mort que ha desvetllat envers Sánchez Mejías un interès que ell, amb tots els seus sobrehumans esforços, no havia mai aconseguit de suscitar.

ERNEST GUASP

El detectiu contempla un paisatge.
(Everybody's Weekly, Londres)

—No t'amoïnais, home. Un altre terratrèmol tornarà a posar les coses a lloc.
(Life, Nova York)

—Com que tots la volem salvar, fem-nos-ho a palletes!
(Marianne, París)

EDAT MODERNA
—Cambrer, recado d'escriure!
(Le Petit Journal, París)

—Gràcies pel seu acompanyament. Jo cantava la *Serenata* de Toselli; i vostè què tocava?
(The Passing Show, Londres)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telèg: "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BOMBES, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 : BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

LES LLETRES

UN LLIBRE IMPORTANT

«Camins de França»

L'autor d'*Els Tres Allucinat* ens havia fet desitjar prou aquest llibre, i els tasts que ens n'havia ofert, al llarg dels anys, damunt de les planes de la *Revista de Catalunya*, eren prou engrescadors per a desvetllar l'interès i l'apassionament envers aquesta autobiografia d'una sinceritat ultrancera i d'una autèntica força d'humanitat. Les 800 planes llargues de *Camins de França* no hauran pas decebut cap esperança ni contradiu les suposicions més optimistes dels admiradors de Joan Puig i Ferrer.

El llibre constitueix una de les obres literàries de més envergadura que s'hagin publicat modernament a Catalunya, i indubtablement, és el millor que ha escrit el seu autor. Deixeu-me, abans que tot, lloar la bellesa de l'estil, la seva perfecta adaptació als diversos estats psicològics del protagonista, el lirisme de les descripcions del paisatge francès i la seva força pictòrica de caracterització dels personatges. L'únic que potser no veureu prou concretament a través de les pàgines de *Camins de França* seria l'autor, en el seu aspecte físic i exterior, però un retrat de l'època, imprès a la sobrecoberta del llibre, us permet de completar la detallada imatge moral de l'autobiografiat amb la seva fisonomia corporal. Aquest talent a presentar i fer viure en totes les seves dimensions els personatges que volten la joventut atzarosa i apassionada de l'autor, fa que hom segueixi la narració de les seves aventures, àdhuc, i potser encara més aquestes, de les purament espirituals, amb la intensitat que la sinceritat i la vida del llibre encomanen al lector.

Sinceritat, sinceritat implacable i nua de pudors i modesties. Heus ací la característica essencial de *Camins de França*. Les *Confessions* de Rousseau, les obres autobiogràfiques de Gorki, semblen haver encoratjat Puig i Ferrer a aquest total despullament de la seva adolescència tumultuosa i la seva joventut arrauxada i inquieta, afanyosa d'evadir-se enllà dels plans camins de França. Hi ha, però, un lirisme punyent, en la narració fidel de les aventures sexuals del protagonista, en la descripció de les seves caigudes i les seves temptacions. En aquest aspecte, el del valor humà i sincer de la narració d'una joventut torturada per mil obsessions, pel neguit de la carn insadollable, per l'afany de venjança contra el pare, pel complex de l'orgull ofegat i disressat, amb clarianes intermitents, sota una màscara d'abjecció i d'humilitat, l'interès de la primera part és molt superior al de la segona. Les pàgines que contenen l'estada a França, els mesos de vagabundatge, amb les aventures pintoresques i les companyies indesitjables, tenen potser un major interès extern, i contenen sobretot capítols interessantsíssims com aquella visita a Mistral i les descripcions de la família de l'amo del mas, amb la contraposició tot just apuntada de la madrastra i la nora, però en aquella segona part la joia del camin, l'excitació de l'imprevist, omplen el cervell. Les tortures de la indecisió, les angoixes morals, deixen lloc a visions encantades, a miratges dels sentits afinats. L'acció i el risc substitueixen el debanar constant de les idees, i l'autodidacte que tenia com a únic camí per a guanyar-se la vida un lloc obscur en el professorat més humil, coneix la glòria del dormir al ras, els llits suspects i els dels asils, els sostres que hom s'adjudica per una nit i les companyies que hom s'adjudica per una setmana.

He gustat plenament la bellesa d'aquesta segona part, però ella no m'ha fet pas oblidar, ni de molt, la intensitat de la primera. Tota aquesta dona la sensació d'un període complet, que es clou en l'evasió, i que té els seus punts més alts en l' enamorament de la serventa de l'apotecari i en la descoberta trasbalsadora del llibre depriment de Tíssot. Puig i Ferrer s'ha escorcollat lúcidament, ha reconstruït sensació damunt sensació i pensament damunt pensament l'esperit demoníac d'aquells dies febrils de joventut i ens l'ha servit intacte, sense voler maquillar-lo ni afavorir-lo amb retocs i ornaments. La tragèdia de l'intel·lectual català a començaments de segle, que jo remarcava en comentar damunt d'aquestes planes *L'Assaig de la Vida*, de Plàcid Vidal, en l'autobiografia de Puig i Ferrer és doblada per la tragèdia personal de l'autor, per la irregularitat de la seva naixença, que pesa, feta una obsessió, damunt tots els seus ideals i les seves esperances i que dona ales a tots els pessimismes i a totes les violències. És la tragèdia de l'home que es sent un contingut humà a l'esperit, que vol fer-ne obra literària i sent l'alta am-

bició de la genialitat, i veu com tots els seus somnis esdevenen impossibles per la realitat de la seva manca de cultura, de la seva situació en la vida, de la força negativa de les seves passions abrindades. Hi ha d'haver per força un amarg plaer, una mena de masoquisme retrospectiu, en aquest forollar despietat de les entranyes de la pròpia joventut, en aquesta exhibició artística i impressionant de les baixeses i les defallències. L'autoanàlisi del caràcter de l'autor és fet, al llarg de la primera part

Joan Puig i Ferrer

del llibre, amb una fidelitat minuciosa que no estalvia les tintes obscures ni les situacions desagradables. Cal assenyalar, en aquest sentit, aquell capítol despietat que conta com el protagonista s'apropia l'amistat del lamentable company de feina, i aquell altre que descriu l'investida fracassada a la virtut d'aquella magnífica peixatera de la Barceloneta.

La segona part representa una mica l'esbandiment de totes les cabòries torturadores, el contacte amb la vida sense artíficis ni literatures (és simbòlic, en aquest aspecte, la decepció pregonia que representa la visita a Mistral) i la substitució de l'aventura cerebral, que encara, tanmateix, treu el cap de tant en tant (a remarcar, si no, l'escena del bordell de Lió), per l'atzar imprevis i refrigerant. Per això, el darrer paràgraf del llibre i el «Per avui, prou» que anuncia una tercera part que clourà aquests peregrinatges aventurers pels camins de França i contindrà, sens dubte, escenes i contactes d'una força tan autèntica com els que en aquest volum ens ha servit Joan Puig i Ferrer, deixa el neguit de l'obra inacabada i l'esperança de poder completar ben aviat la lectura d'aquesta autobiografia apassionada i sincera, un dels llibres que pel seu contingut vital i pel seu estil tan directe i personal fan quedar bé la moderna literatura catalana.

RAFAEL TASIS I MARCA

THEODOR DÄUBLER

Fa quatre o cinc anys, MIRADOR ja va parlar de Theodor Däubler, en ocasió de la seva vinguda a Barcelona.

Havia nascut a Trieste en 1876 i des de la seva infància que coneixia Itàlia, Egipte i l'Àsia Menor. Era gairebé un mediterrani que escrivia en alemany.

De 1898 a 1910 treballà en la seva gran obra *Das Nordlicht* (*L'Aurora boreal*), epopeia de trenta-tres mil versos, que li assegurà un lloc eminent entre els poetes ale-

manys, però no una apomenada ni un gran públic de lectors. Aquesta epopeia es basa en una visió que Däubler tingué als catorze anys i que determinà l'activitat poètica de tota la seva vida. Segons aquesta visió, el Sol és l'origen i la fi de totes les coses; tota la història de la Terra i de la humanitat s'explica per l'aspiració de l'home de tornar al Sol. Aquest mite ha estat la perpètua deu d'inspiració de Däubler, que li donà formes diverses: panteista, teosòfica, cristiana.

Després de *L'Aurora boreal*, publicà altres llibres de versos: *El camí sota les estrelles* i *Sonets antics*, dues novel·les: *L'Africana* i *La Deessa de l'antorxa* i diversos reculls de narracions.

ELS LLIBRES

«Les Decapitacions» de Pere Quart (Edicions Contraban)

No és gens fàcil de fer una crítica quan, com al cas present, es tracta d'una obra que cerca d'expressar l'inefable. *Les Decapitacions* de Pere Quart —pseudònim de l'escriptor sabadellenc Joan Oliver, són un seguit de poemes que volen ressuscitar la meravella de la poesia pura. No són pas poemes ingenus, però tot el seu artífici consisteix a arribar al grau màxim de selecció expressiva. El poeta s'ha fet crític d'ell mateix i ha eliminat tot allò fàcilment analitzable. I de la resta n'ha fet el material de l'obra. I per tant l'anàlisi d'aquesta obra es fa gairebé impossible.

Tot el que pot fer el crític és recollir algun aspecte i assenyalar alguna finalitat; remarcar el gènere de les composicions i una mica de la mentalitat a què responen. I, a part, formular-ne un judici qualitatiu, de valor.

A la primera lectura dels poemes que comentem, es fa palesa la filiació tècnica entre l'estil de l'autor de *Les Decapitacions* i el malaguanyat Jaume Bofill i Mates. El mateix gòticisme inflexible, la dura correcció envitricollada. Bofill i Mates, sobretot en la més medieval de les seves obres i potser la que excel·leix, els *Somnis* de Guerau de Liost, respira un clima molt semblant al de *Les Decapitacions*. També en alguna *Sàtira*. Però en el cas actual l'humorisme del cavaller Guerau es troba recarregat. Tothom sap que l'Edat mitjana tingué una tendència irrefrenable a les coses extremes, en arquitectura, en indumentària, en literatura. L'amor absolut, la idea i, sobretot, la imatge de la mort, l'humor àcid i terrible. Arreu l'universal per damunt de l'anècdota humana. Bofill i Mates participà una mica d'aquest gust. Joan Oliver s'hi lliura per complet. El títol de l'obra, que n'és el motiu guaiador; la decapitació, el nom del botxi que a cada pas s'anomena, la forma estròfica, tot sovint són, si es pot dir així, suggestions més gòtiques que el mateix gòtic tradicional.

A la vora d'aquesta afinitat hi ha un temperament característic de la nostra època —per alguns profetitzada com una segona Edat mitjana—; allò que en música duu a la cacofonia, com a mitjà d'assolir regions inabordables per a l'eufonia. I en pintura ha donat el *fauvisme*. Es curiós que, per una coincidència o pel que sigui, hi hagi una mena d'obsessió jueva en el llibre que comentem, dins el qual hi ha poemes bíblics, uns versos dedicats a una jueva i l'adreça total de l'obra, humorísticament presidida per una suposada Rebecca Weisser, usurera. Ara bé; el pensament sobrerrealista deu molt als fills d'Israel. Hi ha dins aquest moviment, i es delata en cada pas dins el llibre d'Oliver, un patetisme glaçat dels més típicament jueus. Ultra això, l'obra està sostinguda per un no sé què de subconscient, i l'estudi del subconscient ha estat una de les coses que la humanitat moderna deu als fills d'Abraham contemporanis.

Quant a la forma més exterior, *Les Decapitacions* se'ns presenta com una sèrie de temes al voltant de la imatge de l'escapament. Es un albir humorístic de vegades a la manera dels *Caprichos* de Goya; és a dir, incoherent, però ple de sentit. Adhuc el tema centric està íntimament unit amb la concepció lírica de l'autor. L'emoció típica de l'obra consisteix en un efecte d'escapament d'emoció lírica ben normals, però que en veure's així mutilades d'una manera brusca, produeixen una sensació de xoc que n'augmenta la intensitat.

No gens menys, l'escriptura de Joan Oliver no és gens confusa ni cerca de sorprendre el lector amb artíficis superficials a guisa de més d'un modern dels que ara corren. El verí és més subtil, tanmateix. Les composicions del llibre pertanyen, gairebé totes, al gènere balada —com la bellíssima de *L'Escapçat de Can Medi*— o al de l'epigrama. La resta són fantasies i somnis com els *Consells de la testa parlant*, a les *barcelonines* —molt semblant a algun *Somni* de Bofill i Mates o aquell poema tan aeri de la testa d'Anna Bolena. Cal remarcar la subtil paròdia d'octaves reials que clou el llibre.

Però la flor de tot ell potser són les tres composicions de caràcter bíblic. Meravelloses de fantasia i de tècnica. Hi ha una *Salomè* d'un humor refinat i d'una vida enorme, tot pel procediment tan senzill de l'escola holandesa; és a dir, per transportar els fets bíblics a l'època actual:

*Ha dansat com la novícia
d'un concert del Paral·lel,
obscura sense malícia
i nua com un estel;
el premi és una carícia
i una llesta de pa amb mel.
(Sa mare, inquieta, la sotja,
cobejosa de tec i de cotxe.)*

*Quan mira l'horrenda testa
damunt plàtera d'argent,
del color de la ginesta
esdevé sobtadament.
L'han de treure de la festa
perquè es troba malament.
(Sa mare, inquieta, l'allita;
no fos cas que es morís, la petita!)*

ROSSEND LLATES

GORDÓ FORNÉS

ADVOCAT

DIVORCIS · HERÈNCIES · PLETS

Plaça de la Universitat, núm. 6, pral.

Una revista valenciana

Acaba de sortir el número primer d'una nova revista d'idees, d'art, de política i de deu o dotze *etcèteres* més. Es titula *La República de les Lletres*, i està molt bé. Es vesteix amb una coberta encisadora, moderna i arcaica. Amb elements de l'allegorisme dels segles eclesiàstics, l'artista ha dibuixat, a imitació dels gravats al boix del nostre precari Renaixement, una alegoria arcaica d'estil cubista, molt parladora, com tot el que informava l'art cubista més ben entès. En aquesta avinentesa l'allegoria

LA REPUBLICA DE LES LLETRES

quadern de literatura art i política: valència

Facsimil de la portada

parladora arriba a ésser eloqüent, no sols per tot allò que expressa, sinó per tot allò altre que autoritza a imaginar. Imaginem, doncs.

L'artista que dibuixa amb tinta xinesa i blanquet aquest bella i agitada alegoria s'anomena Renau. Perfectament: no oblidarem així com així aquest nom, el qual ens recorda un altre il·lustrador i litògraf català del segle XIX, Renau de nom, també. Però el Renau de València signa modestament amb inicial minúscula, tot i superar el que a Barcelona signava amb majúscula. Ja suposo que aquell signa renau també per gust de la modernitat. Resulta tan graciós aquest costum de les minúscules aplicades als noms propis d'ençà que la *Nouvelle Revue Française* (n. r. f.) l'introduí, que les noves promocions no se'n saben estar. La joventut sempre es deixa seduir per la moda, àdhuc en filosofia. Més temerosa d'estacionament del que ho és la senectut, la joventut, que bull per renovar-se, troba en l'adhesió a la moda un derivatiu per a la bullida: la moda és un simulacre de renovació, simulacre digne de totes les consideracions. La moda ja té la seva bibliografia i fins la seva epistemologia. Algun alemany deu treballar a l'enrastellament d'un neologisme ben llarg que expressi o enuncii la «ciència de la moda».

Aviat aquestes irrespectuoses lletres minúscules esdevindran desuets; això serà l'endemà mateix de l'adveniment de la nova moda escripturària i tipogràfica, la qual serà la moda tan vella de les majúscules aplicades arreu, la de l'epigrafia romana. Com que la coberta de la tendra revista valenciana és alhora moderna i arcaica, el senyor Renau ens l'oferirà tipogràficament en aquesta doble temporalitat: moderna, desueta, aviat arcaica, amb les minúscules dels mots *renau* i *valència*; arcaica, o més aviat passada de moda, demà ja moderníssima, en el títol: *La República de les Lletres*. Aquest títol és una altra de les coses bones d'aquesta coberta copiosament simbòlica: és un tipus allargassat i inclinat, molt emparentat als que d'aquest caràcter ens donaren els punxoners del temps d'Amadeu de Savoia; però amb algunes llicències molt ben vingudes, per les quals col·legim que el senyor Renau és dels pocs dibuixants hispànics que saben on tenen la mà dreta en lletrística.

I bé, tornant a l'allegoria (un vell gravat al boix en aparença; però, en realitat, una zincografia més moderna que Jean Cocteau), veurem quina fabulosa quantitat d'allegoria conté: allegorisme vell i allegorisme nou. Vegeu-hi la figuració dels quatre punts cardinals, la rosa dels vents i els mateixos vents simbolitzats pels quatre genis joves eixint llurs busts dels quatre vagues cantons de la cosmografia gràfica, pregòtica, cabalística i quasi sagrada. Aquesta alegoria no és pas més nova que la del sol flamejant, el qual ara se'ns ofereix fosc i amb cara de lluna, com els sol i lluna de sang que apareixen ensems al cel dels paisatges més o menys apocalíptics de l'edat d'or del gravat al boix. Ara aquest sol simbolitzarà el tan aplaudit sol de València: no és un sol de sang, perquè el període sanguinolent ja deu haver passat de moda al país *où fleurit l'orange*; si és negre no ho és sinó per tal de simbolitzar millor l'enlluernament del sol encenedor, aleshores que, de tan incandescent, sembla negre i fa venir la son de la migdiada. Encara, en un reconet del simbòlic *puzzle* cubista, veurem un ventall entre flames, ço que no és sinó una manera de subratllar el simbolisme susdit tot rememorant l'ardència de les festes valencianes d'estiu i àdhuc les festes falleres de primavera. Si t'hi fixes bé, bon lector, arribaràs a copiar fins els espetecs i els jocs espiraloides de la màgia pirotècnica. Però, que petit tot això, aquesta màgia, les foguerades de Sant Josep!... que petit aquest present que està esdevenint preterit a cuita-corrents... que petit en comparació del restant de la composició on l'artista simbolitza el passat, des del Gènesi, quan començà a florir el rosar dels vents, fins a la fi del món, quan ja ningú no ens regatejarà l'Estatut.

Encara hi ha més símbols vells: l'àncora,

símbol de la navegació, i el llevant, símbol d'escala o d'estacionament portuari —per no dir símbol d'atrancament...! I els peixos, símbol de la navegació submarina, avui dia; símbol de la riquesa marina, abans; aquests tres peixos que ja trobem pintats en la ceràmica paterna del segle XIV. I, tot plegat, en un fons de voluptuoses ondulacions, símbol de les onades d'aigua salada, blava, blava, blava, fins atènyer aquesta negror. Vegeu com el dibuixant ha sabut estilitzar aquestes onades igual que ho sabé fer el nostre Riuser quan, al segle XIX, estilitzava les onades de filigranes en el gravat dels bitllets del Banc d'Espanya. Com hi entén, sense dir-ho, a cinquanta anys de distància... com hi entenen els levantins i com coincideixen en el simbolisme!

Però tot això no és res al costat del simbolisme nou que ens ofereix el senyor Renau. Vegeu d'orientar la simbòlica composició cubista i aviat hi reconeixereu la silueta de la Península Ibèrica. Es clar que, essent tots els elements de la composició considerablement estilitzats dintre un cànon curvilini-placentari, a la manera (tan escriptural) de Joan Miró, la silueta ibèrica es deforma i simplifica convenientment. I bé, un cop orientats, trobarem que la rosa dels vents es planta a Madrid. Sobre aquest centre un xic excèntric, perquè la Geografia i la Història no tenen res de la simetria que Spengler imaginà descobrir, sobre aquest centre hispànic que no s'escau ben bé al bell mig de la península, cap aquest centre bufen els quatre vents. El del Nord, el vent basc, i el vent de migdia, el vent andalús, són de llargada, i, per tant, de força considerable. El vent de ponent no sembla tenir gran potència. El de llevant és el més fort. Són potser aquests vents els símbols dels Estats? Però, on seria aleshores el vent de Catalunya? I, per què seria tan potent el vent andalús si ningú per aquelles terres no parla d'Estatut? Ah...! És que el vent de Catalunya ja s'ha apaivagat ara com ara: vegeu com Catalunya gairebé es troba fora del mapa simbòlic. És que probablement l'Estatut imprecisat i no reclamant d'Andalusia sigui de més pròxim adveniment que el tan precisat i tan ben reclamat de Galícia...

Però, remarcuem sobretot l'ímpetu del vent de llevant. Segurament que el vent del N. E. no era de tan encaic en temps del doctor Robert, quan aquest dibuixant Renau encara no havia fet la primera comunió. El valencianisme deixarà probablement enrera el catalanisme pel que fa a eficiència. València posarà més passió, probablement major unanimitat, en la demanda d'autonomia: no es migrarà durant anys i panys sol·licitant la gràcia de caritat que mai no ens cansàvem de pidolar els catalans al noble descendent de Felip V. Quan València es posi a valencianitzar de valent, el centralisme es donarà amb armes i bagatges. Vegeu-lo ja com s'escorre cap a Cartagena, igual que el descendent de Felip V: és el pop terrible i ateroritzat que tant lloc ocupa en la composició que decora la coberta de *La República de les Lletres*; guaitau-vos-el bé, bogant com un desesperat en les aigües del «Mare nostrum». («*Mare nostrum*» = madre nuestra, como dicen los levantinos...)

Però deixeu-nos insistir sobre l'absència de Catalunya en aquest simbòlic mapa estilitzat a la Joan Miró. Ens plauria d'esser-hi, hi voldriem ésser, encara que no hi tinguéssim paper d'àngel bufador. Catalunya ja no vol separar-se si la República llerrouxista torna a fer pas a la veritable. Estàriem per dir que ni en els jorns de màxima agitació separatista no existia en realitat altre separatisme que el madrileny. Es per això que, vulgui's no vulgui's, l'estrella solitària ha hagut d'escure's, en aquest mapa de la República de les Lletres i de les Idees, a Madrid. Era fatal. És la mala estrella de Castella, clavada allí pel més austríac i més alemany dels emperadors hitlerians, pel protonazi Carles d'Habsburg, el cinquè d'Alemanya i el primer d'Espanya —i fins de Portugal i tot.

JOAN SACS

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu

JAUME I, 11

Telèfon 11655

Visiteu les nostres exposicions permanents de NOVETATS

CATALANES

CASTELLANES

FRANCESES

i ANGELES

LLIBRERIA CATALONIA

3, Ronda de Sant Pere, 3
Telèfons: 12456 i 11147

GRACIA LLIBRERIA

Primer Premi en el Concurs d'Aparadors celebrat amb motiu de la Festa Major de Gràcia

IMPREMTA

OBJECTES D'ESCRITORI

SUBSCRIPCIONS a tota mena de revistes, nacionals o estrangeres

Astúries, 8 - Telèfon 81468

Demà, inauguració de la

EXPOSICIÓ DE LLIBRES I MATERIAL ESCOLAR

Us convé visitar-la

Entrada lliure

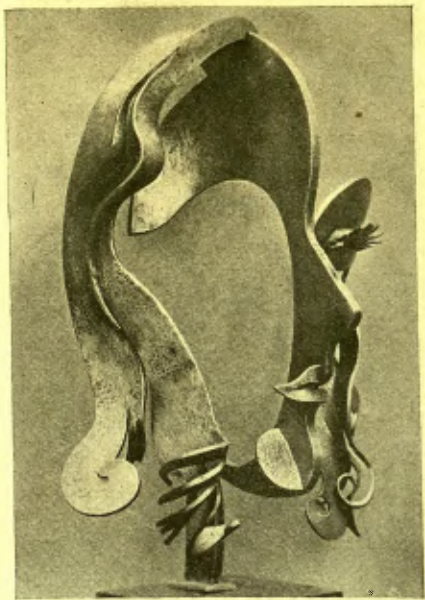
LES ARTS I ELS ARTISTES

CATALANS DE PARIS

Pau Gargallo

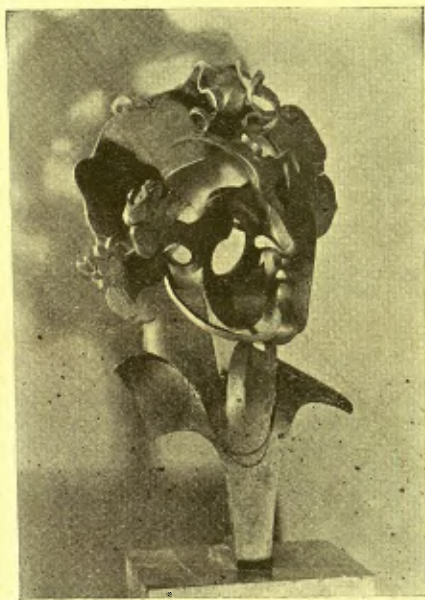
A París hem confirmat el rumor d'una pròxima exposició a celebrar a Barcelona per l'escultor Pau Gargallo.

Pau Gargallo representa per a la nostra ciutat com una mica d'institució pedagògica que recordem, els que passarem per ella, amb una certa emoció.

Greta Garbo, per Gargallo

Gargallo és un escultor típicament anti-pedagog. El seu art es basa sobre una personalitat tan innata i tan personalíssima, que de les seves virtuts artístiques és gairebé impossible destriar-ne una facultat d'ensenyament.

Mac Chagall, per Gargallo

Es per aquesta causa que la classe que donava Gargallo a l'antiga Escola de Belles Oficis, dirigida per F. d'A. Gali, adquiria un aspecte insòlit, que és precisament el que referma el record.

Gargallo, entre les escultures tremoloses dels aprenents, feia l'efecte d'un geni aclaparant per totes les desgràcies imaginables que li enterbolien la consciència i la inspiració.

Quan acabava el temps establert de classe, l'escultor semblava un altre geni deslliurat i sortia de l'habitació amb una agilitat espiritual formidable.

Gargallo ensenyava aconsellant, sense mai triturar materialment l'obra del que anava a formar-se. Aleshores, el professor es cobria tot ell d'una sequedat glacial, sequedat que temps després hem descobert que dissimulava tota la seva passió ardentíssima. Era un mestre que mai no es va il·luminar i tot el seu consell era un procés superbament encadenat que feia sempre en la lògica pura.

Avui, deu anys després, Gargallo, sense ésser professor, continua el mateix. El seu terranà d'home que toca de peus a terra, pel qual la fantasia pròpiament dita cons-

CONTINENTAL

Clarís, 5. - Telèfon 19763
BARCELONA

túeix un delictes imperdonable, continua en el mateix estat.

La causa de la nostra visita al seu recó de París ha estat deguda al gust de veure palpablement un professor, quan les coses ja estan situades, i pel fet de la seva exposició a Barcelona. Evidentment, la fa. El seu taller ja està ple de peces que estan a punt d'embalar.

Cal aclarir un punt. Gargallo pensa en Barcelona d'una manera extraordinària. Sota el seu desinterès aparent, hi ha, exactament com quan feia de professor, un amor considerable.

Això fa que el problema de la seva exposició radiqui precisament en la suposició del grat amb què se la pot pendre la gent a la qual ell no coneix per no haver-hi mantingut un contacte.

Gargallo ha fet un salt sobre la nostra generació. Darrera nostre, en els seus ulls, hi ha un buit que és el que el preocupa.

Nosaltres hem pensat en la necessitat de redactar aquest article amb un doble motiu. Per a servir l'interès dels lectors respecte l'escultor que ens va deixar quan la dictadura ho va tirar tot per terra, i per a presentar-li aquesta generació que desconeix. Serveixi per presentació invertint-ne els termes i dir que les obres preparades i les que estan en curs d'execució són d'una tal maduresa i d'un tal classicisme en la modalitat gargalliana, que tots els seus desconeguts que l'han anat seguint a través dels comentaris francesos ratificaran el concepte format. Es a dir, l'acord absolut sobre el seu mèrit artístic, fa poc posat de relleu en l'exposició de Nova York.

Barcelona veurà un Gargallo més jove que mai, que es troba cada moment més segur en la seva marxa ascendent.

Té una sorpresa a donar, que avancem sense reserves, que és l'obtenció integral de l'emoció més pura i més elemental en els seus ferros personalíssims.

ENRIC F. GUAL

PROJECTOR

Isidre Nonell

Cloent dignament el seu primer volum, la revista *Art* ha publicat el seu número 10 extraordinari, dedicat enterament a Nonell i ens anuncia ja des d'ara que l'extraordinari del segon volum serà consagrat a Francesc Gimeno.

Forma aquest número extraordinari un magnífic àlbum amb 158 reproduccions de pintures de Nonell — a part els centenars de dibuixos, gairebé tota la seva producció de teles —, algunes a tota pàgina, molt ben gravades i tirades. Tres articles, de Rafael Benet, Josep Maria Junoy i Camps-Ribera, són l'únic acompanyament d'aquesta copiosa il·lustració.

Ens cal ara recordar, en la nostra magra bibliografia, un llibre vell ja de disset anys, editat per les benemerèntes Publicacions de «La Revista», titulat *L'obra d'Isidre Nonell*,

Nonell — Autocaricatura

integrat per: *Pròleg*, d'Eugeni d'Ors; *Vida d'Isidre Nonell*, per Alexandre Plana; *La valor de combat de l'obra d'En Nonell*, per Francesc Pujols; *El pretès humorisme d'En Nonell* — *El sensualisme de la seva obra*, per Ramon Reventós; *El colorisme d'En Nonell*, per Raimond Casellas; *La tècnica d'Isidre Nonell*, per Francesc Vayreda; *Situació d'En Nonell en la pintura moderna*, per Feliu Elias; *La unitat en l'obra d'En Nonell*, per Joaquim Folch i Torres; *Influència d'En Nonell en la pintura catalana*, per Romà Jori; una taula cronològica de les exposicions — Barcelona, París, Brussel·les, Madrid — individuals o no; un catàleg de les obres principals, i un index bibliogràfic. Unes paraules preliminaris del penúltim apartat diuen: «Seria una tasca aclaparadora, i fins direm àrida, fer un catàleg rigorós de les obres que pintà i dibuixà l'Isidre Nonell. La majoria d'elles són disperses entre els col·leccionistes i els marxants, desconeguts molts dels primers i no massa amables els segons.» Es veu, i ens en congratulem, que els editors d'*Art* han tingut més sort que els de *La Revista*, dit sigui això sense voler desmerèixer en res la vàlua del volum esmentat, indispensable a tothom que s'interessi per la pintura catalana i àdhuc per la pintura a seques.

I, fet esment d'aquest llibre, mancaríem a tot deure si no assenyaléssim, no sols aquest magnífic número extraordinari d'*Art*, sinó tot el conjunt d'aquesta excel·lent publicació, a la qual desitgem, acabada la prevista interrupció dels dos mesos d'estiu, que el mateix encert demostrat fins ara presideixi els destins del segon volum, del tercer... i així successivament fins a la consumació dels segles.

Sortint del Caire amb el tren de les 19.30 s'arriba a Assuan l'endemà al migdia. Aquest recorregut és el que els antics en deien l'Alt Egipte. Més amunt, d'Assuan a Khartum, el Nil salta sis cataractes; a Khartum el riu es bifurca; una de les branques (el Nil blau) ve de les muntanyes d'Abissínia i l'altra (el Nil blanc) dels llacs Albert i Victòria Nyanza del centre africà.

El temple de Filé

Degut a les pluges i a la liquidació de les congestes, el riu comença a créixer fins a inundar bona part de la vall, fertilitzant i regant els cultius amb la natural satisfacció del rabassaire egipci. Gràcies a aquestes famoses inundacions, que vénen succeint-se anualment des dels primitius adoradors d'Horus fins als actuals fumadors d'egipcis, aquest país ha pogut escriure la història dels «quaranta segles», que, com sabeu, Napoleó es dignà remarcar dia històric.

Als companys de viatge, la proximitat de Luxor i Karnak els aviva la set de coneixements; els Baedekers, els mapes i les històries acaparen tota llur atenció. Es ben curiosa la mentalitat del turista! Estem passant per les voreres del Nil en un cap al tard mirífic de llum i paisatge, i aquest bon burgès que tinc al davant s'està torturant el cervell amb un quadre sinòptic de les XXX dinasties.

—Quin és el monument més antic que hem vist a El Caire? — em pregunta.

—La piràmide de Sakarà, em penso.

—N'esteu segur?

—Veureu! Jo no hi era... I per què ho voleu saber?

—No, per res... Ah! Ja voldria trobar-me altra volta a la *Cannebière*.

La vall del Nil, del Caire a Assuan, és una franja verda entremig de dos deserts. La línia del tren fa com un tall de ganivet; les rodes de la dreta tallen l'herba fresca i les de l'esquerra esclafen els grans d'arena més aviat calents. No he vist mai en cap tren dues vistes tan diferents: mirant per una finestra tot és vegetació, però si us aboqueu a l'altra banda us atipareu de sorral.

No cal dir que cada un dels dos diorames presenta el seu encant particular: una parella de bous fa xerricar la sínica enmig d'un camp de blat; entre el brancatge de les palmeres passa una barca a tota vela amb una gran parsimònia com si fos la barca d'Osiris carregada d'ànimes en pena; un falcó alça el vol i desapareix darrera un relleu de la duna. Què deu haver vist? Potser una caravana de camells que ara treu el cap per una de les infinites ondulacions d'aquest paisatge sorrenc.

On van i d'on vénen totes aquestes caravanes de camells? Misteri. Sospito, però, que deuen ésser comparses de can Cook, en obsequi als turistes. I aquestes quatre dones a l'ombra d'una palmera, amb gerros d'aigua damunt el cap i abillades tan a l'egípcia, no s'han escapat del segon acte de l'*Aida*? I aquest marxant de tapissos, no s'ha escapat del Pla de la Boqueria?

Però bo i admirant tot aquest divertit repertori, no m'he adonat del meu estat lamentable: la pols, la finíssima pols d'Egipte se'ns ha ficat fins al moll dels ossos. La franceseta que seu al meu costat, tan gentil, quan hem sortit del Caire tenia la pell ben blanca, i ara és més bruna que la Nefertiti. Però d'on surt tanta pols? Es un altre misteri.

Val a dir, però, que no és la pols plebea del nostre país. La d'Egipte té qualitats de perfumaria; com si us haguéssiu maquillat per sortir a escena. De mica en mica la polseguera es va aclarint i el cel es va enfosquant. El paisatge es torna més delicat. Anem passant dels contrastos de l'aiguafort a les tendreses de l'aquarella. S'apaguen tots els reflexos del Nil i a cada constel·lació s'encenen les finestres. El cel estrellat d'Egipte se us presenta amb tota la seva profunditat; les estrelles no es col·loquen una al costat de l'altra, sinó, més aviat, una al darrera de l'altra, tal com deu haver d'ésser. I com que s'ha acabat l'espectacle, anem a dormir.

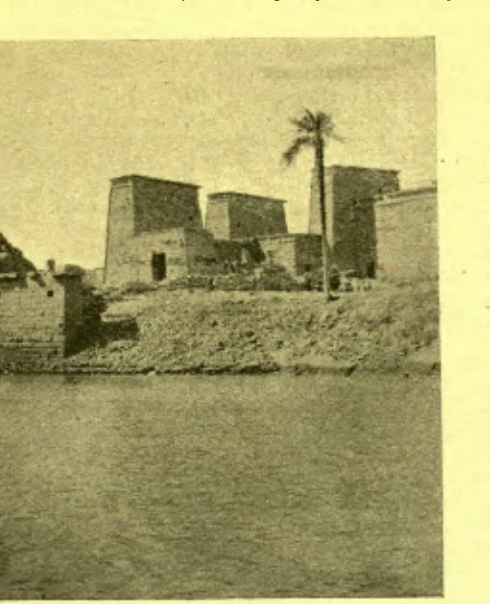
A mitja nit hi ha hagut un petit incident entre la marquesa de F. i un negre del servei. La dama sembla que tenia set i va demanar a un boy que li portés una ampolla d'aigua mineral. El negre, després de complir la comanda, sembla que intentà de passar els límits dels seus serveis per oferir-ne uns altres, i la marquesa es veié obligada a demanar auxili.

—Com és possible que s'arribi a un tal atreviment? — vaig demanar a un senyor del país.

—La culpa no és d'aquests bons xicots, sinó d'algunes turistes, especialment ame-

ricanes, que els han acostumat malament. Després de les escenes que he vist passar entre aquests criats i certa mena de turistes, no té res d'estrany que quan una senyora demani un innocent servei des del vagó-llit aquests xicots ho interpretin d'altra manera. No sabeu l'atractiu d'aquests negres per certes dames capritxoses?

—Ui! D'això, a Europa, ja n'hem sopat.

El camí del Caire a Assuan

—Doncs aquí encara estem entaulats. Us podria contar molts casos; com el d'una milionària americana que va venir aquí per pujar dalt d'un camell i ara porta damunt les espatlles un d'aquests xicots ben plantats, d'ulls d'ametlla i nas fi.

—I el capital?

El camí del Caire a Assuan

—Ell se l'ha gastat amb les altres tres esposes indígenes.

—Doncs, per què no se'n torna a Amèrica?

—Perquè, amb el seu negre, està més encantada que una serp.

D'Assuan hi ha tres coses essencials a

Desert

remarcar: la moderna presa del riu, l'illa de Filé i l'illa Elefantina. Diuen els entesos que el gran santuari d'Isis de l'illa de Filé, de l'època ptolomeica, és una imitació servil del classicisme egipci. Aquest concepte es veu bastant clar després de visitar Luxor i Karnak. Evidentment els constructors de Filé tenien moltes ganes de «fer l'egipci». Però el que no ens diu la història de l'art, és la gràcia d'aquest temple voltat d'aigua. Gràcies a l'enginyeria moderna, a la presa que els anglesos construïren a primers de segle — de 30 m. d'alçada i dos quilòmetres de llargada —, podem admirar una convivència insòlita entre la pedra i l'aigua. Malgrat les velleïtats classicistes, tenim a Filé un dels moments més romàntics de l'Egipte.

De romanticisme també en pateix l'illa Elefantina. Si agafeu una barca al caient de la tarda i aneu a donar una volta per l'illa Elefantina, la de les flors — com l'anomenen els àrabs —, i porteu quatre negres carregats de mandra que remin al rit-

me d'una cançó més o menys oriental, compondreu la indolència de Marc Antoni sense necessitat de justificar-la amb les gràcies que — segons diuen — exhibia Cleopatra.

I si sou aficionats a col·leccionar estrelles, buscant pel cel d'Assuan podreu augmentar el vostre catàleg amb la Creu del Sud.

—Veureu tribus autèntiques en llur ambient primitiu — em va dir un dels guies oficials, referint-se a la tribu dels *Bisharies*, instal·lada a les afores d'Assuan. Vaig acceptar la proposició, disposat a sotmetre'm al turisme més reglamentari.

Després d'una agradable passejada dalt de camell — seguint el ritual —, arribem en «ple desert», a una mena de camp de concentració dels súbdits bisharies. Les barraques on aquests indígenes crien els polls, la sífilis i el tracoma són, evidentment, del més atrotinat i primitiu. Massa primitiu per trobar-se als voltants de la ciutat. Però, sembla que tenen una especial cura a conservar el seu estat indecent per no malmetre la *mise en scène*.

En adonar-se que arribava una caravana d'estrangers, els *bisharies* van començar a fer *bishariades*, que no cal descriure perquè ja les coneixeu pels films documentals, dels quals aquests «salvatges» eren uns experts imitadors. Al final de l'exhibició, naturalment, correspongué fer aquella dansa guerrera guarnits de llances i plomatges. El cap de la tribu tenia una envergadura considerable i una panxa imponent; panxa sedentària a sou de can Cook. Però la seva presentació era impecable: des de les anelles nasals fins al tatuatge d'estil sudanès més pur.

L'espectacle transcorregué amb el beneplacit de les americanes amb ulleres i d'altres invitats. Els Kodaks i les Leicas funcionaren de valent.

Fastiguejat de tanta comèdia vaig decidir retornar tot seguit cap a Assuan. Deixar la caravana i endinsar-me amb la sola companyia del meu patge que només parlava l'àrab, era una cosa temptadora. Qui sap si arribaria a ésser captiu d'una tal Antinea. Es clar que també hi havia el perill d'ésser atracat pel ferotge beduí i en comptes de finir embriagat a la misteriosa Atlàntida m'obriessin el ventre d'un cop de simitarra. Sembla mentida que un fill de pis com jo hagués arribat a un estat tartaríes tan lamentable!

El cas fou que quan ja havia convingut la fugida amb el meu negre, se m'apropà una petita *bisharieta* demanant caritat.

—*Bakchis, bakchis!*... — deia, amb la mà estesa i plany semflic.

Davant d'aquella tendra pidolaira hauríeu fet com jo: allargar-li unes quantes piastres.

Però aquesta senzilla acció de treure's moneda de la butxaca provocà una alteració tumultuosa en el transcurs de la guerra salvatge. La majoria de dansaires, en adonar-se que un «anglès» feia el gest, abandonaren el seu paper i corregueren adelerats cap a mi amb l'esperança d'arribar-hi primer. Per quatre piastres s'acabà la guerra. La situació era digna que la filmés la parella Laurel-Hardy, però la meua era un xic incòmoda: tenia un braç arrapat al coll del camell per no descavalcar i l'altre — guardador del tresor — estava materialment endinsat dintre una olla de carn humana que bullia per una pesseta seixanta. El guia oficial discutia acaloradament amb el cap de les llargues plomes. Allò no era el tracte. Els meus companys «civilitzats», que no sabien el motiu de l'atac, iniciaren un contraatac per deslliurar-me dels suposats antropòfags.

Fins aleshores, m'havia pogut mantenir

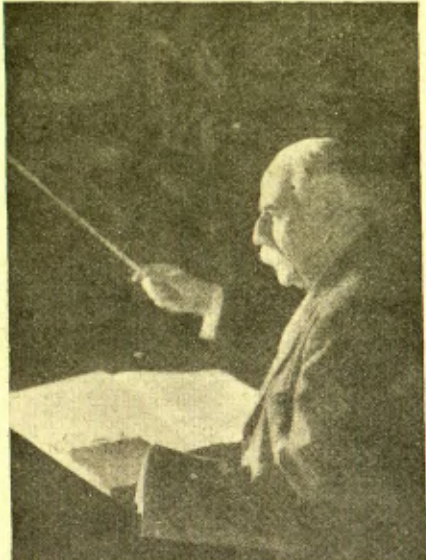
MÀRTIUS GÍFREDA

MUSICA I RADIO

PERFILS DE LA MUSICA CONTEMPORANIA

Elgar, Holst i Delius

Durant molt de temps s'ha explotat la llegenda que Anglaterra no tenia dret a situar-se entre els països musicals d'Europa. Però aquests darrers vint anys la intel·lectualitat de tots els països ha après com la Gran Bretanya podia, amb un orgull ben

Edward Elgar

excusable, mostrar una successió realment imponent d'excel·lents artistes creadors i intèrprets. Aduuc durant certs períodes, Anglaterra ha assenyalat a la resta d'Europa el camí a seguir. Des dels teòrics medievals com Odington i Power, de compositors com els autors de la *Reading Rota* i la *Worcester Harmony*, i John Dunstable a les figures mundialment famoses de la categoria de Tallis, Bull, Byrd, Gibbons i Purcell, la terra de Shakespeare i Milton pot mostrar un conjunt de talents musicals que resisteixen una favorable comparació amb els gegants contemporanis del continent. Els anglesos del segle XX han fet, potser, més encara que els seus antecessors dels XVIII i XIX en el camí de la restauració de la glòria musical anglesa. Un gran nombre d'excel·lents músics — a voltes perduts en el futurisme, a voltes excessivament tradicionals — han treballat conscienciosament per restablir a Anglaterra una escola nacional autòctona de composició.

El món musical plora actualment la pèrdua de tres grans figures que durant el present any han deixat el món dels vius; tres homes que han treballat aferrissadament per tornar llur país a la posició que ocupava a la fi de la XVIII^a centúria. Edward Elgar, Gustav Holst i Frederick Delius han estat tres músics creadors, de mètodes i d'ideals ben diferents. Si amb tota sinceritat no podem estar absolutament conformes amb tot el que feren, per força haurem de reconèixer que tots ells, sense distinció, han estat duts en tot moment per una gran sinceritat, convençuts plenament que estaven cridats a expressar-se amb tota lleialtat, cada u d'ells

Gustav Holst

en la llengua de llur propi ideal inspirador.

Edward Elgar, un anglès típic per ascendència, educació i caràcter, nasqué el 1857, fill d'un organista. Estudià el violí sota el guiatge de Pollitzer i fou nomenat director de la Worcester Orchestral Society. En 1885 substituï el seu pare en l'ofici d'organista. Però el que li assegurà certament una llarga supervivència és la seva obra coral, els exemples més notables de la qual són *Lux Christi* (1896), *The Dream of Gerontius* (1900), *The Apostles* (1903 i 1906), *The Kingdom* (1893), *King Olaf* (1896) i *The Spirit of England*. Les seves simfonies, les seves variacions per a orquestra (*Enigma*), el seu *Falstaff* (1913), *The Wand of Youth*, una sonata per a orgue (Op. 28), el concert per a violí (1910), i un concert per a violoncel·l tenen el millor de la seva obra instrumental. Ultra això, té al seu crèdit una gran varietat de cançons, cantates, estudis per a piano i altres composicions instru-

mentals menors. Es potser encara massa aviat per a profetitzar per a Elgar un lloc definitiu entre els immortals, però podem deixar amb tota tranquil·litat al temps la missió de separar les banalitats i vulgaritats del que és durador i sublim. Damunt d'Elgar plougueren molts honors. En 1904 rebé el títol de noble i més tard l'Ordre del Mèrit, ultra ésser rebut doctor *honoris causa* en mitja dotzena d'universitats. Les seves millors obres, tant en el camp coral com l'orquestral, li asseguraren un lloc entre els immortals del Panteó anglès.

Provinent d'una família escandinava, Holst nasqué a Cheltenham el 1874. A la Royal Academy of Music de Londres fou deixeble de Stanford. Les seves obres més valuoses són l'*Ave Maria* per a vuit veus de dona, cor femení i orquestra (1909), *The Mystic Trumpeter* (sopran i orquestra, 1906), la peça orquestral *The Planets* (set moviments), les òperes *Savitri* i *Sita* i diverses altres composicions (simfonies, obertures, suites, cançons, etc.). Holst fou un dels principals col·laboradors en l'esforç dels músics anglesos per rompre amb les tradicions germàniques i per donar novament a Anglaterra un llenguatge musical propi. Les seves simpaties personals es decantaven vers els vells compositors anglesos de la primera escola Stuartiana i de l'elisabetiana en general i vers Purcell i Weelkes en particular, i no hi ha lloc a dubte que fou fortament influït per ells en la seva manera directa de la pròpia expressió, en la seva força i la seva espontaneïtat i en la seva manera natural i veritablement artística com adoptà la seva música als seus textos.

Frederick Delius

Delius veié la llum a Bradford el 1863, de parentiu alemany. Estudià al conservatori de Leipsic i més tard s'instal·là a París. Fou aquí on produí la majoria de les seves obres i on es guanyà ràpidament l'atenció pel subtil i sovint delicat colorit de la seva orquestració. La seva reputació es basa en obres com la *Norwegian Suite* (1897), un concert per a piano (1904), les òperes *The Village Romeo and Juliet* (1907) i *Fennimore and Gerda* (1919), la serenata *Paris*, la peça per a cor i orquestra *Sea-Drift* (1906), la *Mass of Life*, la rapsòdia *Brigg Fair* (1910), el *Requiem* de 1922 i moltes d'altres obres d'un atractiu encara més individual. Els seus objectius foren sempre tan genuïns i els seus mètodes tan amables que no es sabia guanyar mai cap enemic irrenconciliable, per bé que la seva obra fou esguardada amb reserva i malícia per molts i amb una gran manca de comprensió i d'intel·ligència pels més. Ell, almenys, reconegué la seva pròpia limitació, principalment la seva manca de versatilitat, però la seva música fou sempre caracteritzada per una profunda sinceritat i un desig ardent d'expressar les veritats naturals. A voltes és per a uns massa impressionista i per altres massa vague, no per altra raó que perquè el seu pensament i els seus ideals es trobaven en un pla molt més alt del que la majoria dels seus crítics podia aspirar. Si bé la seva llibertat d'expressió el portà alguna vegada massa lluny, als reialmes de la mística, de la inconventionalitat i de la fantasia, sabé tanmateix emancipar-se de la servitud d'un formalisme sense vida i rompre amb tots els clixés estereotipats i *démodés*. En els anys en què gradualment s'apropava a la fosca, igual com la ceguesa s'apoderà de l'eloqüent Milton, hem de pensar en Delius lluitant per veure amb el seu ull espiritual interior. I recordant això podrem perdonar fàcilment els crítics massa lleugers que no saberen veure com les visions s'havien conjurat en la imaginació de Delius.

No sols Elgar, l'anglès per excel·lència, sinó els fills anglesos d'ascendència estrangera, Holst i Delius, acusen ben distintament l'empremta de l'estil anglès. Tots ells poden ésser considerats com exponents perfectes de les tendències musicals a Anglaterra en la darrera meitat del segle passat i en el primer quart del present. Si bé saberen trencar gradualment amb el ritualisme dels conservatoris germànics, no els calgué cercar llur salvació musical en la còmoda i fàcil sortida de l'atonalitat. Saberen romandre fidels a llur formació i als grans exemples que tenien al davant seu. Per damunt de tot, usaren el talent que els havia estat donat d'una manera honesta, sincera i natural, i és per això que poden ésser considerats com exemplars de la musicalitat anglesa durant l'era en què sofriren llurs proves i gaudiren de llurs triomfs.

JEFFREY PULVER

Londres, agost.

Notes de ràdio

La formació professional

Com ja saben els nostres lectors, a Alemanya, als *speakers*, elegits per dir-ho així en escrutini públic, els és exigida una formació especial encaminada a fer-ne el que se n'anomena uns ràdio-repòrters. El *speaker* és, així, un veritable professional que posseeix a fons la tècnica de l'ofici que fa.

Quant a França, ja anunciàvem recentment el projecte de creació d'un ensenyament complet de les matèries que poden ésser objecte de l'activitat del *speaker*.

A Roma, acaba d'ésser oberta una escola on l'art especial del ràdio-reportatge serà codificat i ensenyat.

A la U. R. S. S., ha estat recentment fundat un institut per al perfeccionament dels artistes de la ràdio: tres anys d'ensenyament sobre el sentit, el valor i la utilitat moral i social, i sobre la tècnica del treball davant del micròfon.

I si aquí es comencés a fer alguna cosa per a no refiar-se ja de la improvisació i de l'atzar?

La T. S. F. i la pau

La ràdio-difusió britànica ha adoptat com a givisa: «La T. S. F. ha de dur la pau al món».

I la publicació *World Radio* ha fet una enquesta preguntant si la ràdio pot fer aquest miracle.

Norman Angell, l'autor de *La Gran Il·lusió* ha escrit: «Si podem realitzar un conveni radiofònic gràcies al qual, en temps de ti-vantor, cada govern permetés al govern advers d'exposar el seu punt de vista al públic estranger, o a una autoritat neutral i imparcial d'establir els fets concernents a la divergència i la pretesa agressió, això contribuiria certament a impedir una decisió presa sota el domini del pànic i basada en informacions inexactes.»

El general Groves ha respost: «Els internacionalistes creuen que la guerra és inevitable si el nacionalisme continua la seva obra. Es tractaria doncs de crear un organisme internacional que exerciria el paper de tribunal d'arbitratge. Però com arribar a aquesta creació? La T. S. F. podria aportar un ajut eficaç a aquesta obra? Ningú no pot saber quin serà el resultat definitiu de tots aquests esforços per a l'educació dels pobles; en tot cas, de moment, la resposta és, malauradament, negativa. La T. S. F. no està, ni a Europa ni enlloc, sota un control únic. La propaganda pacifista radiodifosa pot, per tant, ésser combatuda i neutralitzada d'un país a l'altre. I el nacionalisme, que no ha estat mai tan fort i tan sòlidament instal·lat en els països, pendria mesures per a posar fi a tota propaganda que considerés subversiva.»

Els Salons de T. S. F.

Des de ja fa deu anys, les dues grans exposicions de T. S. F., a l'Olympia de Londres i a la Radio-Ausstellung de Berlín-Charlottenburg, acostumen a celebrar-se durant la segona quinzena d'agost. Així el Saló de Londres va començar el 16 per tancar-se el 25 i el de Berlín el 17 per acabar el 26.

El Saló francès, en canvi, té lloc més tard, essent considerat que a l'agost a penes es queda ningú a la capital. De totes maneres, la data del Saló de T. S. F. ha estat avançada, i del desembre, com abans, ha passat de mica en mica a celebrar-se, enguany, del 6 al 16 de setembre.

Nova York organitza la seva exposició del 19 al 29 de setembre.

L'exposició de Berlín és, abans que res, nacional i encaminada a la propaganda de la ràdio alemanya. L'interès és d'intensificar la propaganda de l'aparell (nacional), receptor de baix preu que permet sentir només, des d'Alemanya, les estacions alemanyes, tan nacional-socialitzades com la resta del país. Com que al capdavant la ràdio és un instrument més de l'atapeïment de crànis, la finalitat dels constructors no és pas la d'augmentar la sensibilitat dels aparells, sinó de produir-los a ben poc preu, fins arribar a la saturació del mercat.

El clou del Saló alemany és constituït per un teatre de televisió.

L'Olympia Show de Londres, en canvi, està inspirat en raons d'economia. Els constructors s'han esforçat a reduir els preus dels aparells, els quals, malgrat això, són de qualitat millor i més selectius, almenys pel que fa a les emissions locals.

Com l'Alemanya, la radiodifusió italiana s'esforça a conquistar un vast públic i s'esmerça en la construcció d'aparells populars destinats a la ràdio rural, obra en la qual el govern està molt interessat i afavoreix per tots els mitjans. De totes maneres, la fabricació italiana no per això negligia els superheterodins més perfectats.

Pel que per ara sembla, el Saló francès serà el més internacional de tots, ja que ha obert les seves portes als constructors estrangers. Per ara hi ha inscrites una casa anglesa, nou d'alemanyes, una d'austriaca, set de nordamericanes, una de belga, una d'hongaresa i una de suïssa.

Els mosquits i la T. S. F.

Segons la població rural, especialment la de l'Europa Central, les emissions radiofòniques són les responsables de les males collites, pels trastorns atmosfèrics que ocasionen, traduïts sovint en tempestats i pluges fora de temps. També s'ha dit que les ones hertzianes destaroten els coloms misatsgers, als quals fan perdre llur remarcable sentit de l'orientació.

Però ara, si hem de creure el *Wireless World* de Londres, un nou retrat ha sorgit contra la T. S. F. En efecte, segons un experimentador, la ràdio atreu els mosquits, animals, pel que sembla, sensibillíssims a la música.

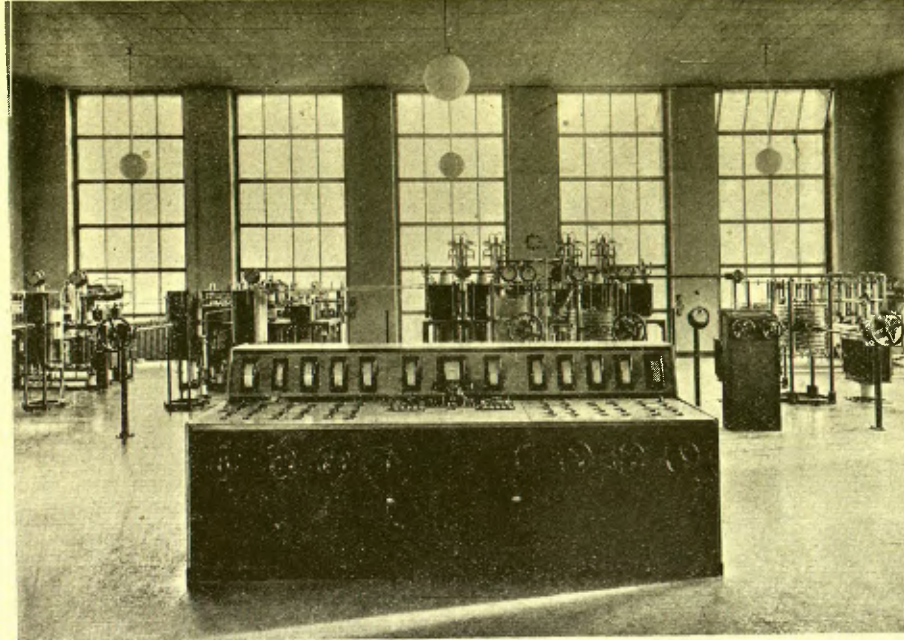
Però l'esmentada publicació no està ben convençuda i replica que l'experimentador que ha fet córrer aquesta notícia ha volgut, simplement, que ara a l'estiu els seus veïns deixessin d'amoinar-lo amb llurs altaveus engegats i, per por dels mosquits, tanquessin balcons i finestres.

L'emissora de Bisamberg

Els darrers esdeveniments d'Àustria han donat actualitat a aquesta emissora anomenada també estació de Ravag per correspondre aquestes lletres a les inicials de l'entitat oficial que organitza les emissions de Ràdio Viena Bisamberg. Els nazis sabien bé el que feien en voler ocupar aquesta emissora, ja que amb ella podien controlar

60.000 litres d'olis, i de la mateixa manera la refrigeració dels motors i dels tubs d'emissió està garantida amb la instal·lació de diverses bombes a gran pressió situades a la vall del Danubi.

Es interessant la construcció de l'antena, que dóna una fesomia especial que distingeix el conjunt d'edificis que formen aque-

Sala d'aparells de l'emissora de Bisamberg

tota la radiodifusió del país, puix Ràdio Viena ha esdevingut el centre de la xarxa d'emissores austríaques instal·lades a Graz, Salzburg, Innsbruck i Klangfurt i la gran potència d'aquesta emissora central podia fer escampar, com en alguns moments ho féu, el triomf de la revolució per tot Europa, i especialment pel sud d'Alemanya i centre d'Europa.

Una de les causes que més afavoriren aquesta irrupció dels nazis a l'emissora va ésser l'emplaçament d'aquesta a les afores de Viena. De fa temps es procura aïllar les grans emissores del centre de les ciutats a fi de reduir les causes de perturbacions i l'emplaçament de Ràdio Viena no va ésser capritxós, sinó que la seva situació al cim de la petita muntanya de Bisamberg, als voltos de Viena, va ésser fixada després de nombroses recerques fetes per tal de comprovar la qualitat de l'emissió i durant algun temps abans es feren diverses proves amb una emissora d'ona extracurta instal·lada dalt d'un globus.

L'emissora va ésser construïda al mateix Viena per la casa Telefunken. Té una potència de 120 Kw., reduïts habitualment a 100 Kw. que es consideren suficients per a una audició potent i clara. Per alimentar aquesta potència verament important hi ha fins a tres motors Diesel que asseguren el proveïment de corrent continu d'una manera permanent, i per a més garantia d'aquest servei propi, als mateixos edificis hi ha diversos tancs que contenen més de

ta emissora, d'altres de semblants. Té la forma de doble piràmide allargada pels extrems i té més de 130 m. de llargada.

Les obres de construcció de Ràdio Viena varen ésser començades a mitjan 1932 i el mes de maig de l'any passat, la seva inauguració solemne constituï un esdeveniment nacional, car aquesta emissora és motiu de veritable orgull per a Àustria, que amb ella posseeix un instrument de difusió dels més perfectes i que abasta tot Europa, cosa que abans no era possible amb l'antiga emissora de 15 Kw. instal·lada a Rosenhügel.

Ja de sempre les emissores austríaques s'han caracteritzat per una perfecció en els programes, constituïts moltes vegades per retransmissions dels millors teatres. S'ha d'advertir que en aquest país la ràdio pertany a l'Estat, el qual utilitza els organismes i teatres per ell subvencionats. Efectivament, no són moltes les emissores que puguin oferir en una mateixa emissió un concert simfònic en el qual figurin obres de l'empenta d'un *Concerto Grosso* de Händel, una *Sinfonia* de Haydn i l'*Heroica* de Beethoven, que es podien escoltar fa quinze dies, per bé que el seu públic també està considerat com un dels més refinats del món.

La xarxa d'emissores austríaques té anunciada la retransmissió de molts dels festivals de Salzburg, que constitueixen una de les reunions musicals més importants del món, per les quals desfilen els millors intèrprets del nostre temps.

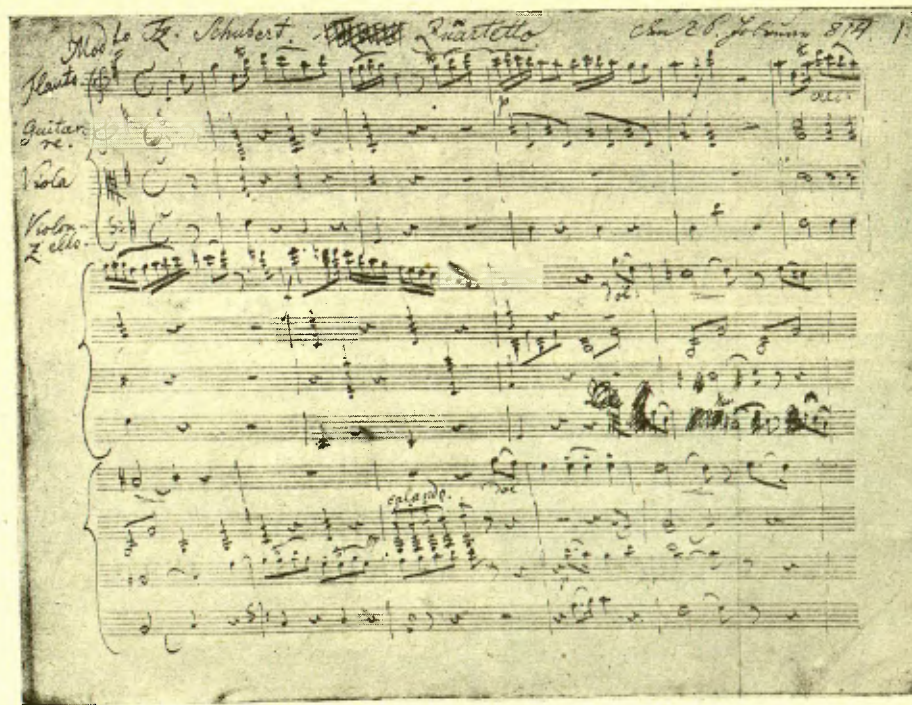
J. G.

VIDA MUSICAL BARCELONINA

Un quartet inacabat de Schubert

De tant en tant, al bell mig del desert interminable d'emissions radiofòniques, dels discos vulgars i dels anuncis ininterromputs i tan sovint vacacans, les emissores de Barcelona ens duen a un oasi de plaers inesperats i per tant doblement apreciats. Així, per exemple, el diumenge passat poguérem

cia. Cal remarcar que el quartet fou primerament un trio, al qual més tard fou afegit el violoncel·l pel seu propi autor. Com és sabut, la guitarra fou molt de moda a Viena al començament del segle XIX; els catàlegs d'aquell temps ens parlen de dotzenes de serenates, de danses, de variacions

Facsimil del quartet inacabat de Schubert

oir en l'ona de Ràdio Associació de Catalunya un quartet inacabat de Schubert, deliciosa obra original de l'any 1814, quan tot just el compositor tenia divuit anys. L'autògraf, desconegut fins ara, fou trobat fa alguns anys sota la teulada d'una casa camperolera, perdut entre un gran paquet de llibres vells i de música. Aquesta graciós composició és un de tants assaigs del jove compositor per perfeccionar-se en les formes dels grans mestres clàssics. I com alguns quartets, diverses obertures, un octet per a instruments de vent i la seva primera simfonia de la mateixa època, aquest quartet per a guitarra, flauta i cordes revela ben distintament l'empremta d'aquella influen-

per a aquest instrument en combinació amb d'altres. Schubert seguí, doncs, en aquesta composició, una certa moda del seu temps, per bé que abans ja hi havia aportat una petita cantata per a tres veus d'homes i guitarra, escrita per a la festa onomàstica del seu pare, en 1813.

L'execució d'aquesta bella composició fou tan ben estudiada, i realitzada amb tanta perfecció i entusiasme, que no vacillem a fer públics els noms dels quatre artistes d'aquesta audició, dels quals les dues cordes pertanyen a l'excel·lent Quartet Català: J. Claveria (flauta), G. Tarragó (guitarra), J. Julibert (viola) i J. Trotta (violoncel·l).

O. M.

MIRADOR

Subscripció: 3'50 ptes. trimestre

Redacció i Administració:

Corts Catalanes, núm. 589

Telèfon 11430

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA